

LETO XXIII. Štev. 268
IZDAJA IN TISKA
CASOPISNO ZALOŽNIŠKO
PODJETJE
"LJUDSKA PRAVICA"
DIREKTOR PODJETJA
LEV MODIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

"LJUDSKA PRAVICA"
USTANOVLJENA 4. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT DNEVNIK IN
TEDNIK - OD OSVOBODITVE
DO 1. JULIA 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI S "BORBO"

SEJA ODBORA ZA SOCIALNO POLITIKO IN LJUDSKO ZDRAVSTVO
ZVEZNEGA SVETA ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

SEDANJE POKOJNINE se bodo zvišale za blizu 14,5 odstotka

Osnutek zakona je obrazložil član ZIS Moma Marković

Beograd, 13. nov. (Tanjug). Na današnji seji Odbora za socialno politiko in ljudsko zdravstvo Zveznega sveta Zvezne ljudske skupščine je član Zveznega izvršnega sveta Moma Marković pojasnil osnutek zakona o pokojninskem zavarovanju.

Najprej je govoril o pokojninski osnovi. Pri tem je poudaril, da na pristojnem mestu menijo, da je najbolj pravilno, da je osnova za pokojnino plača, strokovna izobrazba pa v določenih primerih vpliva na določitev osnov oziroma, da se na tej podlagi popravijo plače. Menili so namreč, da je na osnovi tega principa omogočeno dosledno uveljavljanje načela, da izvirna pravica do pokojninskega zavarovanja iz opravljenega dela in da se določa v skladu s prispevkom posameznika družbi.

DELOVNI STAŽ IN POKOJNINA

Na višino pokojnine naj bolj kot doslej vpliva trajanje delovnega staža. Nepolna pokojnina s 15 leti delovnega staža naj bi znašala samo 40 % polne pokojnine, ta odstotek pa bi se večal po letih staža. Seveda višina pokojnine ne more biti enaka polni plači. Po osnutku zakona znaša povprečno 70 % plače, kar je odvisno od višine plače posameznikov, t. j., za najnižje kategorije delavcev in uslužbencev znaša 75 % plače, za najvišje pa 85 %. Pri tem je treba imeti pred očmi, da je plača delavca in uslužbenca upoštevana v celoti, se pravi za delavce razen redne plače tudi premije in del dobička, ki ga delajo občasno, kakor tudi razni drugi dodatki, za uslužbenca pa razen osnovne plače tudi položajna plača in razni drugi stalni dodatki pri plači.

Na osnovi plače se razvrščajo upravičenci v enega izmed dvajset zavarovalnih razredov, ki v osnutku zakona ne temeljijo na

Sestanek Prica-Kuznjecov

New York, 13. nov. (Tanjug). Namestnik voditelja jugoslovanske delegacije v OZN Srdjan Prica se je sestel s sovjetskimi delegatom Kuznjecovim. Izmenjala sta misli o sedanjem zasedanju Generalne skupščine OZN in govorila predvsem o razorožitvi.

S TISKOVNE KONFERENCE TOVARISA MILENTIJA POPOVICA

Osnovne značilnosti osnutka družbenega plana našega gospodarskega razvoja od 1957. do 1961. leta

Beograd, 13. nov. (Tanjug). Na današnji tiskovni konferenci v sekretariatu za informacije je predsednik odbora za perspektivni plan Zveznega izvršnega sveta Milentije Popović obrazložil osnovne značilnosti osnutka družbenega plana našega gospodarskega razvoja od 1957. do 1961. leta, kakor tudi naše osnovne ekonomsko-politične cilje v tem obdobju.

Osnovne smernice v osnutku perspektivnega plana, ki ga zdaj pripravljajo, je poudaril Milentije Popović, slonijo na tem, da bi zagotovili stabilnejši gospodarski vzpon, se pravi uravnoteženje odnosov med skupno proizvodnjo in razdelitvijo, nadalje odnosov v sami proizvodnji in razdelitvi kakor tudi uravnoteženje odnosov med posameznimi gospodarskimi področji (kmetijstvo, transport, gradbeništvo itd.). V tem okviru je treba zagotoviti stalno naraščanje osebne potrošnje in življenjskega standarda.

Naslednja bistvena zahteva plana je zmanjšanje primanjkljaja naše plačilne bilance in predvsem usposobljenje gospodarstva, da se bo do leta 1961 osvobodilo sedanjega primanjkljaja.

VREMENSKA NAPOVED

za četrtek, 14. novembra 1957

Pretežno oblačno, temperatura ponoči med 4 in 6, v Primorju najvišja dnevna temperatura do 16.

STANJE VREMENA

Nad severno in srednjo Evropo se še nadalje krepi področje visokega zračnega pritiska. V omenjene predele pa se s tekačo v višinah nekoliko hladnejše zračne mase, ki povzročajo pretežno oblačno vreme v vseh predelih.

Milentije Popović je potem govoril o razlogih našega plačil-

mesto, kjer so bili zaposleni. S tem je urejeno tudi vprašanje kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev in uslužbencev v gospodarstvu, državnih uslužbencev in drugih.

Z vsemi temi spremembami kakor tudi avtomatsko prevedbo upokojencev v določene zavarovalne razrede, je poudaril na koncu Moma Marković, je računati, da se bodo sedanje pokojnine zvišale za okrog 14,5 %, včevši tudi invalidske pokojnine.

NAŠE SOŽALJE ob smrti predsednika ČSR

Beograd, 13. nov. (Tanjug) - Generalni sekretar ZKJ Josip Broz Tito je poslal ob smrti Antonina Zapotockega Centralnemu komiteju KPČSR naslednjo sozhalno brzojavko:

Centralnemu komiteju KPČSR, tovarišu Antoninu Novotnemu, prvemu sekretarju CK. - Nena- dno vest o smrti tovariša Antonina Zapotockega, predsednika Čkoslovaške republike in člana Politbiroja CK KPČSR, nas je globoko pretresla. Centralni komitej ZKJ izraža Komunistični partiji Čkoslovaške in CK KPČSR svoje globoko sožalje.

Smrt tovariša Antonina Zapotockega, enega izmed ustanoviteljev KP ČSR in znanega borca za pravice delavskega razreda ter čkoslovaškega delovnega ljudstva, je velika in huda izguba za KP ČSR kakor tudi za vse socialistične sile. - Za CK ZK Jugoslavije Josip Broz-Tito.

Predsedniku čkoslovaške vlade Viljemu Širokemu pa je predsednik republike poslal naslednjo brzojavko:

Ob nenadni smrti predsednika Čkoslovaške republike tovariša Antonina Zapotockega izražam narodu in vladi Čkoslovaške republike v imenu jugoslovanskih narodov in jugoslovanske vlade kakor tudi v svojem imenu globoko sožalje. Sočustvujemo v narodni žalosti ob hudi izgubi znanega delavskega borca in državnika Čkoslovaške republike.

KADRI - OSREDNJE VPRASANJE

V prihodnjem obdobju bodo najhitreje naraščali izdatki za komunalne potrebe, prav tako pa tudi za razvoj solstva in za kadre. Kadri postajajo za naše gospodarstvo sploh osrednje vprašanje. Perspektivni plan bo na- lagal gospodarstvu ne le, da poveča proizvodnjo, marveč da proiz- vaja kvalitetnejše in raznovrst- nejše proizvode za domači trg in za izvoz, tega pa ni moč doseči brez znatno večje strokovnosti kadrov. Izdatki za narodno obrambo ostanejo v absolutnih številkah v glavnem nespreme- njeni, relativno pa se bodo zmanj- šali.

NEKAJ ŠTEVILK

Milentije Popović je potem dejal, da se bo potrošnja pred- metov za delo povečala za 9,9 %, investicijska potrošnja za 5,5, osebna potrošnja za 7,3 %. Skupni družbeni standard se bo zvišal za 11,5 %. Leta 1961 bodo skupna razpoložljiva sredstva predvidoma razdeljena takole: akumulacija 19,5 %, družbeni standard in osebna potrošnja 66,5, narodna obramba in potrebe državnih organov 9,8, rezerve in nerazpo- rejena sredstva pa 4,4 %. V na- slednjem obdobju bodo negospo- darske investicije rastle znatno hitreje od gospodarskih. Spreme- nile se bodo tudi odnosi v posa- meznih gospodarskih panogah. Počasneje bosta rasla industrija in rudarstvo, znatno hitreje pa kmetijstvo, gradbeništvo, promet, vodno gospodarstvo, nadalje trgo- vina, gostinstvo in turizem. Spre- membe v odnosih gospodarskih panog bodo dejansko izražale spremembe v investicijski poli- tiki.

Arabski obisk v Sarajevu

Sarajevo, 13. nov. Delegacija Socialistične stranke arabskega preporoda (BAS) pod vodstvom njenega generalnega sekretarja Mihaela Aflaka, ki je pri nas na uradnem obisku, je davi pri- spela v Sarajevo. Goste je sprejel član predsedstva Glavnega odbora SZDL BiH Šefket Maglajlić.

Dopoldne je imela delegacija razgovor s predstavniki Glavnega odbora SZDL BiH, na katerega so prišli Osman Karabegović, Puniša Perović, Šefket Maglajlić in drugi. Razgovor se je nanašal na gos- podarstvo, kulturni razvoj BiH. Arabski socialisti so govorili o boju narodov arabskih dežel za neodvisnost in enotnost. Po raz- govoru, ki je minil v prišernem vzdušju, je član Osman Karabe- gović priredil gostom kosilo. Po- poldne so si gostje ogledali me- sto in okolico.

Antonin Zapotocky predsednik čkoslovaške republike, umrl

Praga, 13. nov. (Tanjug). Davi je umrl predsednik Čkoslovaške republike Antonin Zapotocky.

Vest o njegovi smrti sta objavila Centralni komitej KP Čkoslovaške in čkoslovaška vlada.

V zdravniškem poročilu je re- čeno, da je nastopila smrt zaradi motenj v krvnem obtoku kot po- sledica bolezni na srcu.

Predsednik Zapotocky je dobil srčni napad 4. novembra. Potem se je zdravil v državni bolniš- nici pod nadzorstvom več specia- listov. O njegovem zdravstvenem stanju so objavili občasna po- ročila, iz katerih je bilo videti, da se bolezen razvija brez kom- plikacij. Davi navsezgodaj pa je nastopila kriza, ki ji je predse- dnik Zapotocky podlegel.

Antonin Zapotocky je bil star 72 let. Za predsednika ČSR je bil izvo-

ujen v marcu 1954. Pokojni predsednik se je rodil 19. decembra 1884 blizu češkega rudarsko-industrijskega središča Kladna. Njegov oče je bil eden izmed ustanoviteljev Socialnodemokratske stranke, sin pa se je začel prebiti skozi življenje kot kamnoseki vajenec. Ko mu je bilo 18 let, je začel so- delovati v političnem življenju in po- stal je član socialnodemokratske mladi- dinske organizacije. Zaradi sodelova- nja v gibanju za splošno volilno pra- vico v takratni Avstroogrski so ga leta 1905 večkrat zaprli. Dve leti pozneje je postal okrajni sekretar Socialnode- mokratske stranke v Kladnu.

Revolucionarno delo Zapotockega se je nadaljevalo tudi po ustanovitvi ČSR. Leta 1920 je sodeloval kot pred- stavniki levega krila v čkoslovaški Socialnodemokratski stranki na drug- em kongresu Kominternine v Moskvi. Tam se je osebno seznanil z Leninom. Tisto leto so ga med stavko v Kladnu kot predsednika revolucionarnega od- bora aretirali in obsodili na dva leti in pol ječe. Takrat je imel pomembno vlogo pri ustanovitvi Komunistične partije Čkoslovaške, leta 1922 pa je bil izvoljen za njenega generalnega sekretarja. Dve leti pozneje se je umaknil v ilegalo in se tako ognil novi aretaciji. Leta 1925 pa je bil izvoljen v čkoslovaški parlament.

Ze leta 1922 je bil znova izvoljen v partijsko vodstvo in je prevzel vod- stvo sindikatov. Zaradi revolucionar- nega delovanja so mu takratne čkoslo- vaške oblasti obvezale poslanski mandat in prepovedale sindikate, ki jih je vodil. Potem je postal Zapotocky član ožjega ilegalnega CK KPČSR. Po sklepu CK je leta 1929 odpotoval na Poljsko, od koder je nameraval nade- ležati pot v ZSSR, a ga je Gestapo s- več tovariši na meji aretirala. Bil je večkrat zaprt, leta 1940 pa so ga odpo- kljali v koncentracijsko taborišče Sa- ckenhausen-Oranienburg blizu Berlina.

Po zlomu nacizma se je Zapotocky vrnil na Čkoslovaško, kjer je postal leta 1945 predsednik sindikatov in poslanec, junija 1946 pa predsednik parlamenta. Zapotocky je imel v fe- bruarskih dogodkih leta 1948 na Čkoslovaškem pomembno vlogo. Tisto le- to je prišel na položaj predsednika vlade, na katerem je ostal do izvolitve za predsednika republike. Do smrti je bil član Politbiroja CK KP Čkoslovaške.

Bonn spet proučuje

tokrat svoje že priznane obveznosti nasproti naši deželi

(OD NASEGA STALNEGA DOPISNIKA)

Bonn, 13. nov. - Na podlagi zanesljivih informacij iz zahodno- nemškega zunanjega ministrstva so se davi pojavili v nemškem tisku povsem istovetni članki o bodočih pogodbah in odnosih med Jugoslavijo in Zahodno Nemčijo. V teh člankih je rečeno, da je začela zahodnonemška vla- da »znova proučevati svoje po- godbene obveznosti do Jugosla- vije, predvsem tako imenovano pogodbo o medsebojnem gospo- darskem sodelovanju z dne 10.

marca 1956, ki je pomenila prav- zaprav nekakšno odškodnino za del reparacijskih terjatev Ju- goslavije nasproti Zahodni Nem- čiji. Ta pogodba je bila ratificirana in odobrenih je bilo že 100 milijonov tako imenovanega k্রে- dita v znesku 240 milijonov mark.

Sodeč po teh poročilih, se bonnska vlada še ni odločila, ali bo izplačala tudi ostanek tega dolga. Vladni krogi namreč me- nijo, da je Jugoslavija baje krši- la nekakšno svojo obveznost, o kateri zdaj trdijo, da jo je molče sprejela ob sklenitvi omenjene pogodbe v tem smislu, da ne bo pripoznala DR Nemčije. V izja- vilo pristojnih krogov, kakor so formulirane v tisku, vzbujajo po- zornost to, da se v njih zelo skrb- no izogibljajo omeniti, da bi bila dala Jugoslavija kakršnokoli iz- recno obvezno izjavo o tem, ker bi to lahko v tem primeru razu- meli kot poskus Zahodne Nem- čije, da bi izplačilo svojih vojnih dolgov uporabila za politični pritisk na nekdanje žrtve nemške

agresije in vsiljevanje raznih po- litičnih pogojev.

Zato gre po razlagi uradnih krogov pri vsej stvari za ne- kakšno proučevanje pravnega položaja, ki je baje nastal s tem, da je Jugoslavija pripoznala DR Nemčijo in da je Zahodna Nem- čija prekinila s njo diplomatske stike. Drugače pa je v teh poro- čilih rečeno, da je vlada za to, da bi konzultati v obeh deželah nade- ljevali svoje delo in da ostanejo prej sklenjeni sporazumi o bla- govnom in plačilnem prometu v veljavi s tem, kakor je rečeno v poročilih, »da bo nadaljnje raz- vijanje trgovinske menjave blaga med obema deželama odvisno od zasebnih trgovcev. Po mnenju zunanjega ministrstva lahko pre- kinitev stikov vpliva na to me- njavo, zlasti glede dolgoročnih zasebnih trgovinskih poslov.

Takšna gledišča bonnskega zu- nanjega ministrstva je v glavnem ponovil njegov predstavnik na današnjem sestanku z novinarji. Sprito navzkrižno vprašani no- vinarjev pa se mu ni posrečilo ubraniti pravno tezo zunanjega ministrstva o tem, da se je Ju- goslavija s tem, da je dobila kredit v znesku 240 milijonov, pravza- prav z nekakšno poravnavo svojih dejanskih terjatev nasproti Zahodni Nemčiji, nekako molče zavezala, da nikoli ne bo pripo- znala DR Nemčije. Na vprašanje, v kakšni obliki je bila dana ta tiha obljuba, je lahko odgovoril samo, da je državni sekretar zu- nanjega ministrstva to rekel v bonnskem parlamentu ob ratifi- kaciji pogodbe.

»Ali je jugoslovanska vlada vzela to izjavo na znanje?« se je glasilo naslednje vprašanje.

»To izjavo smo naslovili na partnerja,« se je glasil odgovor.

»Ali to zadostuje za obvezo partnerja?«

»Po tej izjavi jugoslovanska vlada ni več mogla dvomiti o na- šem gledišču,« je odgovoril vlad- ni predstavnik v zadregi med splošnim smehom v dvorani.

Tukajšnji tuji opazovalci pra- vijo, da se najpogostejše zahodno- nemška »ponovna proučevanja« v glavnem ujemajo s »politično čvr- ste roke«, ponovno razlagano v nedavni deklaraciji Adenauerjeve vlade.

M. Rajec

Pogajanja med Francijo in Egiptom

Pariz, 13. nov. (Reuter). Pred- stavniki vlade je danes izjavil, da bodo na sedanjih pogajanjih z Egiptom verjetno sklenili sporazum. Načelno soglasje je že do- seženo. Sporazum se bo nanašal na restitucijo francoskih dobrin v Egiptu in škodo, prizadejano Egiptu, kakor tudi na obnovitev trgovinske menjave blaga ter na kulturno sodelovanje. Pogajanja so se danes nadaljevala v Zenevi.

Obsodbe književnikov v Budimpešti

Budimpešta, 13. nov. (Tanjug). Madžarsko vrhovno sodišče je danes obsodilo skupino književni- kov, ki so bili obtoženi, da so sodelovali v lanskim oktobrskih dogodkih. Tibor Deri je bil ob- sojen na 9 let, Gyula Hay na 6 let, Zoltan Zelko na 3 leta in Tibor Tardos na poldrugo leto ječe.

NAROČILNICA

Podpisani

kraj _____ ulica _____ pošta _____

naročam »Ljudsko pravico«, »Ljubljanski dnevnik«, in prosim, da mi jo začnete z _____ redno pošiljati (neustrezno prečrtajte).

Naročnino bom nakazal po položnici, katero priložite prvi številki, oziroma jo bom plačal po inkasantu.

Datum _____

Podpis _____

Odrzite in nam pošljite

V korak s skupnimi prizadevanji

Na obratnih sindikalnih občinah jeseniške železarne razpravljajo o bodočih nalogah — Martinarji bi lahko precej prispevali za povečanje in povečanje proizvodnje — Povečani plan pri elektropečeh

Po vseh obratih velike jeseniške železarne so te dni dobro pripravljene obratni sindikalni občini zbori. Ze same priprave na te obratne letne sindikalne skupščine so močno razgibale jeseniške plavžarje, martinarje, jeklarje in valjavce. Jeseniški železarji na teh obratnih sindikalnih skupščinah razpravljajo o doseženih uspehih posameznih obratov, kakor tudi celotnega kolektiva, prav tako pa ugotavljajo tudi slabosti in pomanjkljivosti dosedanjega dela in nakazujejo smernice za različne izboljšave. Glavna tema razprav so novi zbori proizvajalcev in osnutek zakona o delitvi dohodkov. Razen tega kovinarji precej razpravljajo tudi o dvigu storilnosti dela in večji delovni disciplini članov kolektiva ter o strokovni, pa tudi o družbeno politični izobrazbi, ki naj pospešita dvig delovne storilnosti.

Med najzanimivejšimi občinskimi zbori je bil doslej nedvomno občinski zbor v martinarni. V začetku leta je sprejel kolektiv martinarni obveznost, da bo letos proizvedel 245.000 ton SM jekla. Kakor kažejo zadnji podatki, bodo ta plan preseгли za okrog 5000 ton.

To dokazuje, da so delavci tega obrata resno prišli za delo. Mnenja pa so, da bi lahko dosegli še več, če bi pravilno izkoristili kolektorski fond. Obratni delavski svet je nedavno sprejel sklep, da bodo v prihodnje v martinarni neprekinjeno obratovali, kajti sle-

po kurjenje peči samo povečuje proizvodne stroške. Tako bi, če bi ob nedeljah obratovali normalno, proizvedli letno okrog 1500 ton SM jekla. S tem bi tudi zadovoljili potrebam ostalih obratov. Toda kako to izvesti? Problem bi bilo mogoče rešiti na drug način, predvsem pa z uvedbo četrte izmene. Vendar s tem se vsi ne strinjajo, kakor odklanjajo tudi, da bi delali vse nedelje. Kdo pač bolj potrebuje vsaj en dan počitka v tednu kot martinarji, ki imajo izredno težke pogoje dela? Tega nihče ne zanika. Zato skušajo stvar rešiti drugače, toda za sedaj brez posebnega uspeha. Mnogo

Iz jeseniške železarne

gi delavci se namreč ne strinjajo niti s tem, da bi namesto ob nedeljah imeli prosti dan med tednom, kadar bi prišli na vrsto.

O vsem tem bi moral reči torej zadnjo besedo osrednji delavski svet, saj ni brezpomembno ali prihraniti 30 ali 36 milijonov in znižati proizvodno ceno ali delati tako kot doslej. Martinarje v praksi povsod nenehno obratujejo, ker gospodarstvo ne dopušča drugače. Se posebej pa bi to moralo veljati za jesenice, kamor morajo dovažati ingote iz drugih železarn, kar seveda podraža proizvodnjo za 12 do 15 din pri kilogramu.

Tudi pri elektropečeh so letos dobro izpolnjevali plan in računajo, da ga bodo že do prihodnjega tedna izpolnili. Letošnji plan elektropeči je letos največji, spričo ugodnih energetskih razmer pa ga bodo znatno preseгли.

Na zboru je tekla beseda tudi o ostalih problemih. Predvsem o tehnični in higienski zaščiti, o analitični oceni delovnih mest in drugem, kjer so dosegli lepe uspehe. Na običnem zboru smo tudi izvedeli, da bodo na Dan republike odprli v martinarni novo jedilnico.

GOSTINSTVO DESNA ROKA TURIZMA

Korak naprej, ki smo ga napravili v našem gostinstvu od prvih povojnih let pa do danes, ni majhen in krivično bi bilo trditi, da nismo tudi v tem pogledu pokazali skrb in truda. Vendar je vse doseženo še vse premalo, predvsem glede na turistični značaj Slovenije in pa na možnosti, ki jih imamo. Naši gostinski lokali nudijo že marsikje sliko dobrega gospodarjenja in pa razumevanja za turizem, kateremu naj bi bilo prav gostinstvo desna roka v njegovem razvoju.

Ni namreč dovolj, da uredimo gostinske lokale, da spopolnimo njihove kuhinje in cene prilago-

dimo kolikor toliko potrošnikovemu žepu, vse to je premalo, če želimo gostinski lokal obdržati gostu, prevsem pa privabiti in tudi obdržati turiste, ki se ne »otepajo« naše domovine, saj jih njeni čari, lepote in pa tudi zanimivosti privabijo z vsakim letom več v naše kraje.

V tem je velikega pomena postrežba. Ta pa ni povsod »na mestu«. Se posebej, če pomislimo da je od konca vojne pa do danes preteklo že dvanajst let. To je doba, ki bi morala malo več pokazati, kot pa smo.

Kaj smo v tem pogledu napravili?

VELIKA VRZEL

Osrednja gostinska šola v Ljubljani je šla skozi razna obdobja in je imela več oblik: od raznih, nekaj mesečnih tečajev pa do današnje gostinske šole, ki traja tri leta. Za samo šolo bi lahko rekli, da je nekako uredila »svoje vrste«. Praktični in teoretični pouk v njej poteka življenjsko. Gostinci imajo vse možnosti, da si pridobijo znanje, ki jim lahko odpre vrata v še tako dober in zahteven lokal.

Do danes je ta šola, računajoč le triletno, dala gostinstvu 124 zmognih gostinskih uslužbencev. Se bolj prav povedano: morala bi jih dati. Je pa nerodnost v tem, da se je lep del teh ljudi izgubil vse drugje kot pa v gostinstvu. Enostavno so šli v druge poklice in po domače rečeno: gostinstvo in s tem tudi gostje so jih izgubili. To je velika vrzel, katere jedro ni le v izgubi za gostinstvo kvalificiranega človeka, marveč je tudi izguba denarja, ki je bil žrtvovan in izguba tistega ogromnega dela, ki ga imajo z njim gostinski strokovnjaki v šoli.

Druga, ne manj pomembna škoda je v zvođenju teh novih gostinskih moči, ko se podajo v službo. Namesto da bi svoje znanje prenesli na druge, ki so v tem poklicu manj sposobni, se brez vsakega odpora podajo in postanejo nemalokrat ljudje z najmanjšo odgovornostjo. In za vse to je bilo potrebno cela tri leta študija. Na drugi strani so pa tudi taki, ki precejšnjo svojo izobrazbo in hočejo v trenutku, ko pridejo v službo, napraviti pravo revolucijo. Ne priznajo ne upravitelju gostinskega lokala, ne drugim gostinskim uslužbencem, ki že leta in leta delajo v gostinstvu. Obnašajo se kot pavli, namesto da bi bilo prav njihovo delo in v šoli pridobljeno znanje tisto, kar bi podjetju dvignilo ugled in priznanje.

SE BOLJ BI MORALI SKRBETI ZANJE

Niso pa ti »novopečeni« gostinci vsega krivi. Imamo tudi take upravitelje, ki brez vsakih pomislekov negirajo njihovo zna-

nje enostavno z besedami: »Pri nas se bo delalo tako in nič drugače!« V mladim človeku dušijo voljo in veselje do dela, da zagrenjeno nemalokrat pomisli: »Za to mi res ni bilo potrebno tri leta šolanja.«

Rekli smo, da bo morala biti skrb za mlad gostinski kader večja, da ga še bolj življenjsko izobrazujemo, da bo njihovo znanje nekako »obnovilo« postrežbo v

PRIJAZNOST IN RES KULTURNA POSTREŽBA

Ni malo takih obratov, le enega še vzemimo za primer: »Tavčarjev hram« v Tavčarjevi ulici v Ljubljani. Mar je res le kakovostna hrana in pristna pijača tisto, kar vabi goste? Vsekakor to nekaj velja in to ne malo, je pa tudi postrežba tisto, kar poraja v človeku veselje, da sede za miz-

Gostinska šola v Ljubljani zahteva od svojih gojencev tudi, da se praktično »spopadejo« z življenjem v lokalih. Res, da se ti mladi ljudje ne morejo v kakem podjetju, kot je n. pr. buffet na koncu Miklošičeve ceste, tako posvetiti delu kot na »Bellevue«. Vendar se nemalokrat zgodi, da njihovo znanje v navadnem lokalni zvođenju. Kot da bi bil denar tamkajšnjega gosta manj vreden...

lokalih. To in pa tudi skrb, da se tudi marsikateri upravitelj gostinskega lokala nekako »obnovi«, da tudi zanj poskrbimo, da bo malo bolj kulturno »ogledal« v svoj lokal. Ne zgodi se namreč malokrat, da je prav upravitelj tisti, ki zatira in duši vsako novo stvar v lokalni. Prepričan je, da je dovolj, da dobro gospodari, da podjetje nima izgube, za vse drugo, kar tudi prispeva k prvemu, pa premalo skrbi.

Nemalo predlogov je bilo že, da bi gostinstva sama skrbela za svoj podmladek. Ta misel ni tako napačna, morale bi pa gostinske zbornice poseči vmes: Tistim gostinskim podjetjem, ki po svojem stanju in ugledu ter po preprčanju, da so zmogni izobraziti v gostinstvu mladega človeka, naj se to dovoli, nikakor pa ne tistim, kjer bi se mlad gostinec navadil le navadnega mazašva in ne bi našel gostinstvo s tem prav nič pridobil. Za to imamo lep primer restavracije »Slavija« (Slamič), ki že dolga leta skrbi za svoj kader. Kako skrbi, pa lahko vidi vsak gost, saj ni tamkaj postrežba prav nič slabša kot nekje na »Bellevue«. Res, da ni na mizi raznega cvetja, so pa prijazni obrazi in kulturna postrežba.

zo. Nemara se bo našel nekdo, ki bi te besede pripisoval reklamisti. Te »Tavčarjev hram« ne potrebuje, ne bi pa bilo napak, če bi si tamkajšnje delo ogledal še kak drug upravitelj gostinskega podjetja. Imel bi marsikaj videti: da je tudi tamkaj stiska za prostor, da so tudi tamkaj stiski gostje, da pa je tamkaj nekaj, česar pri njem v podjetju ni: prijaznost in res kulturna postrežba brez vsake vsiljivosti in brez vsake »nataknjenosti«.

Vse to je prav gotovo znano našim gostinskim zbornicam in nihče jim ne očita, da niso pokazale dovolj dobre volje. To pa ni dovolj. Ni dovolj ocenjevati lokal zgolj z materialnega stališča in dobrega gospodarjenja, marveč tudi s stališča, kako se tamkaj počuti gost. To pa pomeni: ne izobraževati le gostinskega uslužbenca in od njega zahtevati kulturno postrežbo in pravilni odnos do gosta, marveč doseči tudi pri upravitelju, da bo našel pravo pot do svojih uslužbencev in s tem obogatil svoj lokal s »svetlobo«, ki prija gostu in mu stisni nekaj minut, ko posesti pri njem, napravi prijetno in ga znova pripelje v lokal kot zadovoljnega človeka. On

Okrajni zavod za socialno zavarovanje Kranj

razpisuje

prosto mesto štipendista

za študij na pravni fakulteti

Prošnjo za podelitev štipendije vložite na OZSZ Kranj — Golniška 7, do 15. novembra 1957.

3740

Noč nad Kokro in starcem

Pripovedoval je, da je bil svoj čas finančar o neki karadli pod Snežnikom. Preganjal je tihotapece, menda po malem tudi sam tihotapil (plača je bila majhna) in dočkal pokoji. Zatem je nekaj let do vojne pisal zaaropadne police, s honorarnim delom kril primanjkljaj v družinskem proračunu in živel — no, kakor pač živijo poprečni ljudje, zdaj slabo, drugič slabše.

Zdaj je tu nad Kokro. Nočni čuvaj na mostu je. Mrzlo je, pa si je zakuril ogenj. Sedi ob njem in v svetlobi plamenov prebira Tavčarjevo povest. Star možak je, osivel, ves v svoji jeseni. Privabil me je njegov ogenj, ki je plamtel na novem mostu, potem ko sem stal pred njim, me je zadržal pogled nanj. Ljudje njegovih let spijo. Zakaj je tu? Hise čemijo o temi, nikjer ni svetlega okna, vse spi, ljubi ali sanja, on pa sedi na tramu, z odprto knjigo na kolnih, star in potreben počitka. Njegove oči me radoovedno

motrijo; pripoveduje mi o meji in tihotapcih, o medvedu in medvedki, ki ju je nekoč srečal na neki notranjski stezi. Poslušam, a mislim samo nanj, na njegova leta, zaslužek, na njegovo življenjsko usodo. Ni doma, majhen človek je bil, droben kolesce v družbi, pasivni izorševalec zapovedi življenja, ki je bilo daleč in visoko nad njim. Hodil je v službo, dan za dnem, iz leta v leto, iz desetletja v desetletje. Zakaj torej zdaj ne počiva, ko je ves siv in ostareel?

»Ali ste upokojenec?« poprašujem. »Imate majhno pokojnino?«
»O, bil sem upokojenec že več let pred vojno,« je povedal. »Tudi po vojni sem dobival pokojnino. Potem sem se nekaj pregrešil, bil malo časa zaprt in pokojnina ni več...«
Ni mi povedal, kaj je storil, nisem ga hotel niti oprašati. Zdel se mi je prestar, ne mogel bi ga zaliti. Stori je pač nekaj, kar ne bi smel. Kdo ve zakaj? Svoje je prestal, kazen odslužil, bržčas

ni bila tako visoka. Vrnil se je spet domov in si prislužil drugo kazeno: ostal je brez pokojnine. Nič mu nisem mogel odgovoriti. Tudi on ne; namesto njega so govorili sivi lasje, premrli prsti, ki so stiskali knjigo, njegov obraz, ki je ržal desetletja burnega in majhnega življenja.

Ko sem se poslovil, mi je ostal pred očmi: starček ob ognju, s knjigo v roki, upokojenec brez pokojnine. Bil je neobgolen kolesce v družbi. Moralo se je pregrešil pod bremenom minulosti, ne da bi bil ospešen sebe in svojega dejanja? A to opravičilo ni važno. Prestal je kazeno. Verjel bi, da je zaslužil dvojno, ali odpis nekaj let, če bi se pokoril v zaporu deset in več let. Stori bi torej nekaj težkega... Tako pa, ali ni bilo to že dovolj? Zdelo se mi je krivično in oseeno mi je bilo, kaj in kdo je bil. Starček je bil in najvažnejši v družbi, posebno še naši, je vendarle humanizem. D. Vresnik

Še ena vrzel manj

V Zalogu raste najmodernejša klavnica v Jugoslaviji, ki bo pravcati kombinat mesne predelovalne industrije

O novi klavnici v Zalogu, ki jo gradijo s polno paro in bodo gradbeni dela že kmalu končana, še nismo podrobneje pisali, čeprav bo to največji objekt te vrste v Jugoslaviji. Nova klavnica — pravzaprav bi jo morali imenovati kombinat mesne predelovalne industrije — bo grajena v dve nadstropji in bo imela razen klavnice še vrsto predelovalnih obratov, hladilnic, skladišč in modernih hlevov.

V prvem nadstropju bodo elektrificirane klavnice, ki bodo s posebnim tekočim trakom povezane s predelovalnicami v pritličju. V prvem nadstropju pa bo razen konzervnega oddelka še obrat za predelavo poltrajnih mesnih izdelkov kot hrenovk, salam, klo-

bas itd. V drugem nadstropju bodo zgrajene velike hladilnice in skladišča ter še poseben oddelček za izdelavo zimске (ogrske) salsame.

V novi klavnici bodo imeli tudi lasten laboratorij, ki bodo v njem vse mesne izdelke temeljito pregledali, preden jih bodo poslali na trg.

Nova klavnica bo lahko dnevno predelala do 45 ton mesa, od tega 12 ton konserv. Opremljena bo z najmodernejšimi stroji in aparaturami, ki so jih povsodni še uvozili predvsem iz Anglije, Nemčije, Holandije in Češke. V novi tovarni bo tudi velika strojnica s kompresorji in zmrzovalnica, ki bo v njej prostora za 200 ton mesa. Glede na veliko porabo elek-

tričnega toka bo imela klavnica tudi svojo transformatorsko postajo.

Predvidevajo, da bo nova klavnica popolnoma dograjena že do konca prihodnjega leta. T. T.

Novice

Z drugega zasedanja jeseniškega OLO

V petek je bila druga skupna seja Občinskega ljudskega odbora Jesenice, ki so na njej sprejeli ostavko glavnega direktorja Železarne Jesenice tovariša Milana Kristana in sklep o razpisu praznega mesta. V nadaljevanju so potrdili tudi kupoprodajno pogodbo med Železarno Jesenice in Zdravstvenim domom ter določili nagrado, novozvoljenemu predsedniku. Seje so se udeležili skoraj vsi člani zbora Občinskega ljudskega zbora in zbora proizvajalcev.

Občni zbor Društva učiteljev in profesorjev

V petek je bil v Martuljku redni letni občni zbor Društva učiteljev in profesorjev občine Jesenice, ki so se ga udeležili številni prosvetni delavci šol na območju jeseniške občine. V razpravi so govorili o šolski reformi, materialnem stanju šol, stanovanjskem problemu in o drugih tekočih vprašanjih, ki tajejo prosvetne delavce. V novi odbor so izvolili zaslužne prosvetne delavce jeseniške občine.

Tečaji naj pomagajo mladim in odraslim

Izobraževalnemu centru pri svetu »Svoboda« in prosvetnih društev občine Jesenice z letošnjim šolskim letom ni uspelo ustanoviti administrativne šole, ki bi se v njej usposobili administrativni kader, ki ga primanjkuje na področju Jesenic. Zato je izobraževalni center za organizacijo administrativnega tečaja pričel delovati po načrtu ljubljanske administrativne šole. S predavanji so začeli 11. t. m., v tečaj pa se je prijavilo 70 kandidatov. Predavajo profesorji jeseniške gimnazije. Tolikšno zanimanje je dokaz, da je Jesenicam nujno potrebna administrativna šola.

Izobraževalni center pa je razen tega organiziral tudi jezikovne in strokovne tečaje. Tako je poskrbelo za izobraževanje izvenšolske mladine in odraslih.

Slepi na Jesenicah so zborovali

V nedeljo je bilo na Jesenicah zborovanje slepih za območja Jesenice, Radovljica, Bled in Bohinjska Bistrica. Predsednica Zdrženja slepih prof. Milica Debeljak je v poročilu orisala delo, uspehe in probleme Zdrženja slepih. V razpravi pa je podprala predvsem vprašanje zaposlitve slepih in številne druge probleme. Izvolili so še delegate v občinske skupščine in obdarovali zaslužne člane ter nagradili socialno siške.

Premajhno zanimanje za dramske tečaje

Občinski svet delavsko prosvetnih društev »Svoboda« in prosvetnih društev občine Zagorje je letos zopet organiziral dramski tečaj, ki ga vodi igralec ljubljanske Drame Maks Furijan. Člani dolinskih Svobod in okoliških prosvetnih društev pa bi morali pokazati več zanimanja za ta tečaj, zlasti se zato, ker bo

V spomin Toneta Cufarja

Pred dnevi je DPD Svoboda v Mestnem gledališču na Jesenicah priredila kulturni večer v počastitev 52-letnice rojstva pokojnega pisatelja in pesnika Toneta Cufarja. Člani društva so brali, recitirali in peli njegova dela. Spominška prireditev je prav lepo uspela. Udeležilo se je veliko Jesenčanov, zlasti delavske mladine.

Zagorjani dobe novo telefonsko centralo

Telefonska centrala pri Pošti v Zagorju je že zdavnaj odslužila in ni več kos številnim novim naročnikom. Po daljšem razpravljanju o nujni gradnji telefonske centralne so se odločili, da bodo prostori za centralo v novem poslopiju občinskega ljudskega zbora začeli po novem letu. Delavci »Tegreda« so že položili kabel med Zagorjem in Trbovljami. M.

V Brežicah si želijo boljše postrežbo

V Brežicah močno pogrešajo moderen gostinski obrat zlasti tisti, ki morajo čez noč ostati v Brežicah. Sedanjí gostinski obrat so zastarali in neprimerni, vrh tega pa je v središču mesta še slaba izbira jedil. V nastavitvi s slabim brežičkim gostinstvom pa so stari trgovski lokali prav solidno urejeni. Pred kratkimi so odprli novo trgovino s avtomaterialom, ki je v njej vsak dan večji promet. Uredili so tudi mlečno restavracijo, če pa bi imeli še prostor za kuhinjo, bi v njej izbrali jedi, še povečali.

Samo denar ne zmore vsega

Zakaj kmetijska gospodarstva prepočasi izkoriščajo investicijske kredite — Kdo bo plačal anuitete? — Kako kriti letne izgube? — Omejitev garancij za nove kredite — Z dotacijami za investicije naj bi pomagali kmetijskim gospodarstvom, da bi z njimi hitro povečali svoje dohodke

Okrajni svet za kmetijstvo in gozdarstvo v Mariboru je te dni razpravljal, kako pospešiti črpanje odobrenih investicijskih kreditov kmetijskim gospodarstvom, kako jih smotrno uporabljati in kdo bo plačeval anuitete za že prejeta investicijska sredstva, zlasti glede na tista, ki bodo še odobrena. Ugotovitve te razprave bodo služile za sestavljanje okrajnega družbenega plana za prihodnje leto.

Razprava Sveta za kmetijstvo in gozdarstvo je temeljila na ugotovitvah, da kmetijska gospodarstva prepočasi črpa že v prejšnjih letih odobrene investicijske kredite in da večina ne more iz lastnih dohodkov odplačevati anuitet. Iz leta 1954 imajo kmetijska gospodarstva še 13% neizkoriščenih investicijskih kreditov, ki bi morali biti v celoti uporabljeni v tistem letu, iz leta 1955 36% in iz lanskega leta celo 50%. Bolje pa so porabila letos odobrene investicijske kredite razen tistih, ki so bili odobreni v zadnjih mesecih, ki jih niso mogla izčrpati.

Porabo investicijskih kreditov bi pospešili z odlokom, da bi zapadli vsi tisti, ki jih ne bi začeli črpati v dveh ali treh mesecih po odobritvi. Toda večkrat so tudi objektivni vzroki, da kmetijska gospodarstva ne morejo porabiti investicijskega kredita v tako kratkem času. To se dogaja celo pri nakupu kmetijskih strojev, ki jih ni vedno na zalogi. Zato meja ne sme biti preveč ostro začrtana.

Se več skrbi povzroča okrajnemu ljudskemu odboru plačevanje anuitet investicijskih kreditov. Kmetijska gospodarstva mariborskega okraja so doslej prejela za

V teh dneh, ko se vlačijo megle in nas kar naprej lovi dež, je eno največjih zadovoljstev, kadar lahko iztrgamo jeseni urico na svežem zraku.

okrog 450 milijonov dinarjev investicijskih kreditov in imajo zaradi tega živino po majhnih hlevih, kar ne more biti rentabilno. Gradnja gospodarskih poslopij pa je draga in se počasi amortizira. Torej bo treba kmetijskim gospodarstvom, ki pred leti niso dobila drugega kot zemljo, pomagati, da bodo razvila svoje gospodarstvo. Ne samo, da jim je treba omogočiti najetje kredita, k temu jih je treba celo vzpodbujati, saj se nekateri kolektivi že bojijo novih obremenitev, bodisi ker so prezadolženi, čeprav se nimajo potrebne opreme za sodobno proizvodnjo. Zato jim naj bi pomagali tudi pri kritju izgub, če so le-te nastale iz objektivnih vzrokov. J. P.

Kranjski noviteti

Gradnja poslopja Tekstilne šole v Kranju je končno prišla v zaključno fazo. Na pomlad bodo brčkone že lahko prišli v svetle učilnice mladi tekstilci. Ko bo urejena še okolica šole, bo ta del na Primskem dobil novo, lepo in privlačno mestno četrto. Tudi most čez Kokro bo nemara še pred snegom končan. Ograja je postavljena, zdaj urejajo cestišče in pločnike. Na Kokro in strmo sotesko se bo bočil lep bentski most, ki je bil za promet izredno potreben.

V Kranju na semanji dan

Obliki so viseli nad mestom in jesenski dež je neumorno škrebjal po strehah, cestah in odprtih dežnikih. Slab dan. In še sejem je bil po vseh ponedeljkih in petek zavijajo kranjske ulice, posebno, če je nekoč jasno in se sonce smije izza Smarjetne. Tedaj privrejo okoliščani v mesto, trgovine in gostilne se napolnijo in blaginjske naglo vrtilo ročice na blaginjah.

Ta semanji dan je bil bolj slab. Pokvaril ga je dež. Tržni inšpektor Andrej je razprodal okrog 40 mize in je opoldne čemerno ugovarjal: »Bolj slabo je bilo.« Jožeta iz Orehke, ki se je zadržala takoj na začetku sejmišča s svojim semenjem, ki ga tako rada prideluje, ni bila nič boljše volje. »Kaj hočemo, dež! Sreho nad glavo, pokrito tržnico bi morali imeti. Pa ne tako, kot je Ljubljani. Tam vseeno pliva in zebe.«

Pokrito tržnico bi moral Kranj kmalu dobiti. Treba bo presekati regionalne in urbanistične voze, ki že nekaj let stoji po senah in senstankih. Na občini objavljuje in pravijo, da so ta vozlišča že začeli razvijati — sicer le na papirju za sedaj — pa tudi to je nekaj. Prihodnje leto bi torej lahko začeli. Če (brez če ne gre) bo vse pripravljeno in če bo dovolj denarja.

Kljub dežju so bile ulice ta dan še kar polne. V »Evropi« je zmanjkalo juha. »Saj smo je prodali okrog pet sto krošnikov.« se je zvečer opravičeval kuharica, ki je ni ostalo. V trgovinah je bilo dovolj kapev. »Pomisli, danes smo imeli devet sto tisoč prometa,« se je pohvalil Marjan iz »Mode«. To je blazinca. In skladišče nimamo. Pri Mayerju. V Predernovem hramu, pri Delikatesi. Jeleni in »Evropi« je brnelo kot v čebelnem panju.

To pomeni, da so kranjski semanjci dnevni kljub dežju, nepokriti in primitivni tržnici, za mestno gospodarstvo koristna stvar. Pa tudi za kmetko okolico. Kaj bi šele bilo, če bi mesto dobilo novo tržnico? Ni

Jožeta z Orehke ni bila zadovoljna. »Bo pa drugič bolje,« je menila. »Kupčija pa bo odlično cvetela za vse, ko dobimo v Kranju novo tržnico

dvoma, da bi bila tržnica boljše za loženo, več ljudi bi prišlo v mesto prodajati in nakupovati. Na hrz kranjski živilski trg ne bi bil več med najdražjimi v državi. Ne bi škodilo, če bi sicer industrijski Kranj še razširil in povečal pomen sedanjih sejmov. Kot metropola Gorenjske, industrijske in kmečke, bi samo pridobil na svojem pomenu. Morda bi bilo koristejše razmisлити o tem, kot izgubljati sile in denar za letne gospodarske razstave, ki so komercialno neupravičene. Če bi k sedaj skromni obliki sejma nekaj dodali še obrt, trgovina in gostinstvo, bi bil program dokaj popoln, koristen za meščane in po delavce.

In prvi pogoj je seveda: nova tržnica! Poleg te pa še bolje urejeno sejmišče za živino. Potem se ne bo treba bati dežja, snega in mraza, in vseeno bo, če se bo sonca s Smarjetne smejalo ali ne. -d V

Mladost bo prilila svežih moči

Po dobrem startu poskušajo mladi zadružniki vskladiti svoje delovne programe s perspektivnimi načrti zadrug

Kmečka mladina na Gorenjskem se vse bolj uveljavlja v pospeševanju kmetijske proizvodnje. Trenutno je v kranjskem okraju 41 aktivov mladih zadružnikov, ki v njih aktivno sodeluje okrog 2250 članov. Mimo drugega so mladi organizirali in izvedli mnoge preizkuševalne akcije za večji hektarski pridelek. S pomočjo agronomov in drugih kmetijskih strokovnjakov so preizkusili razne kulture, načine obdelave, uporabo umetnih gnojil in drugih agrotehničnih sredstev. Najuspešnejši so bili aktivni mladih zadružnikov v Gorjah, Naklem, Trčju, Bohinju, Podlublju, Križah in drugih krajih. Mladi zadružniki so odločno posegli tudi v urejevanje hlevov, sadovnjakov, zbiranju čimboljših semen itd.

Aktivni mladih zadružnikov se sedaj že pripravljajo na svoje letne občne zbere. Skušali jih bodo vskladiti z občnimi zbori KZ, da bi tako tudi programe svojega dela vključili v perspektivne načrte samih zadrug. V zimski program dela bodo predvsem vključili izobražbo, kmečke mladine. Razen številnih predavanj in sestankov bo konec tega meseca v okraju začelo s poukom kar 18 kmetijskih šol, priglasi pa bodo tudi 4 seminarje.

Od 5000 na 10.000 litrov mleka dnevno

V Brežicah nameravajo v kratkem razširiti mlekarino, ker se bo s povečanjem mlečnosti krav zvišala dnevna molznost od 5000 litrov na 10.000 litrov mleka. Glavni odjemalec brežiške mlekarne je Zagreb.

»Zelo smo zadovoljni«

Cepljenje proti otroški paralizi v polnem teku — Velik odziv prebivalstva v kranjskem in goriškem okraju — V Mariboru in Kopru cepljenje odložili do drugega tedna zaradi gripe

Tragedija lanskega leta se ne sme ponoviti. Koliko mladih življenj je zaznamovala strašna bolezen; mnogi otroci bodo ostali invalidi, mnogi bodo šutili posledice še dolgo časa. Napad te bolezni nas je presenetil, prehitel. Zgrabila nas je, ko nismo bili dovolj pripravljeni na korenito in uspešno obrambo.

Letos smo otroški paralizi napovedali boj. Kako so starši sprejeli to akcijo cepjenja? Moramo reči, da z velikim zanimanjem, zaupanjem in željo po uspehu. Sedaj še nismo za-

beležili, da bi bilo treba komu posebej razlagati in ga prepričevati o koristnosti in nujni potrebi te akcije. Starši se v polni meri zavedajo velikega pomena in truda, ki ga naši zdravstveni organi vlagajo v skrb za naše najmlajše.

V Celju, Murski Soboti, Novem mestu, Trbovljah in Ljubljani so začeli s cepjenjem v ponedeljek, 11. t. m. Včeraj pa smo naprosili tov. dr. Humerjevo na Centralnem otroškem dispanzerju v Ljubljani, kjer cepijo otroke, da nam pove, kako je zadovoljna s potekom

akcije in z udeležbo na otroškem dispanzerju.

»Veliko vam še ne morem povedati,« je rekla. »Danes cepimo šele drugi dan. Ravno pri delu ste me dobili. Delamo popoldne in dopoldne. Čakalnica je vedno polna. Pove-

Ko igla zleze pod kožo, deklice malo bolečino veliko bolje prenašajo kot dekci, ki imajo kaj hitro solzne oči

dati vam pa moram, da sem z obiskom zelo zadovoljna, nisem pričakovala takega odziva. Starši naj se ne boje za otroke, to cepljenje običajno ne spremlja nobene reakcije, mogoče le pri nekaterih otrocih majhen dvig temperature za dan ali dva. Oglasite se še kaj konec tedna, ko bomo končali s cepjenjem.

Do konca naslednjega tedna pa bo končana ta akcija tudi že v ostalih krajih Slovenije.

In rezultati? Upajmo na najboljše. T. M.

Povsod, kjer cepijo proti otroški paralizi, so polne čakalnice. Starši s svojimi otroki čakajo z zaupanjem na obrazih, da pridejo na vrsto. Rahlo skrb previdno prikrivajo, da otrok ne bi bilo preveč strah pred zdravnikovo iglo

NAŠA GLOSA

KRITIKA V ZAGATI

V pisanju dela mlajše kritike je popolnoma formalistična in smo že večkrat opazili neko praznino, neskladje med njenimi pretenzijami in dejanskimi zmognostmi, protislovja, izražena o bistvu umetnosti, protislovja v uporabi njenih kriterijev in ne nazadnje, nelogičnost v prednotenju moralnih in družbenih pojavov in tudi posameznih umetniških del. Nekateri, ki želijo stopiti v literaturo »z odločnejšimi koraki«, radi blestijo z ostrimi, »brezkompromisnimi« sodbami. Kritičen odnos mladega človeka do vseh pojavov je naraven in zdrava stvar, dokler sloni na neki doseženi stopnji zrelosti in odgovornosti, dokler ni samo mladostno slepilo in prenehanje lastnih moči. Kritika je nam vselej posredovala, čim bolj jasno in pošteno podoba obravnavanega pojava ali dela, brez pretrastih misli in namigovanj, brez pletenosti s formalizmi in estetičizmi. Žal smo prav v zadnjem času pričeli čudnih pojavov, da gostobesedna, a vofla erudicija prav spekulativno onasliša v našo publicistiko zmedo in nejasnost o pojmi, se igračka z vrednotami ter sploh uvoja kulturi in umetnosti tuje metode, tuje ideje in duha.

Značilen za takšne metode se mi zdi spis Vitala Klabusa, ki ga je objavil o pesniški zbirki kratke Klabusa, ki je bila v reviji »Kritika«. V njej je avtor — urednik tega literarnega glasila — objavil svoj prispavek pod zaglavje »Kritika«. To dokazuje, da si ni na jasnem, kaj je kritika in kakšno raven od nje pričakujemo, še manj pa, da ima oceno, objavljena v javnem glasilu, določeno družbeno plogo. Razen tega je prispevek napisan nekako šršeče, prav gotovo pa brez poslušanja za poezijo. Tega poslušanja seveda ni osakodalo in bilo kaj takega kritično zahtevati. Navzelo temu pa je vsa stvar napisana z značilno prepotentnostjo, ki ne dopušča domneve o namenu avtorjevega prikaza Vipotnikove poezije.

Vipotnikove pesmi sta ocenjevali dve žiriji, slovenska in jugoslovanska in obe sta jim prisodili najvišjo ceno. Pesnik je zanje prejel Prešernovo nagrado in nagrado Zveze književnikov Jugoslavije. Toda ne glede na to ima vsakdo pravico reči, da mu taka poezija ni všeč, svoje mnenje o tem lahko napiše in tiska kjerkoli. Tako nam je svoje mnenje povedal tudi Vital Klabus. Vendar se ne morem strinjati z načinom, kako je to storil.

Klabusova »kritična metoda«

France Novšak

Novi razgovori

DREVI ZOPET ČETRTOVI »KULTURNI RAZGOVORI«

Z nekoliko zamude sicer, a vendar še vedno zelo dobrodošla, vstopa v že močno razživelo kulturno sezono za gledališči, koncertnimi, likovnimi, filmskimi in drugimi prireditvami še zadnja ljubljanska kulturna ustanova: četrtkovni kulturni razgovori, na katere smo skorajda že pozabili. Drvi bo na prijazni javni govorici v dvorani Križank nastopil

jugoslovanskih kulturnih središč z uspehom preizkušene oblike je bil nedvomen. Prišel je kot simpatičen svež veter v zaprtost in navidezno nezainteresiranost za kulturna vprašanja, postavil vrsto problemov in bolj ali manj ustreznih in zadovoljivih odgovorov; razpravljanje o kulturnih vprašanjih in o vprašanih naše kulturne politike je postalo, kar

itd. Tako le ne bo ostajalo vse več ali manj pri literaturi in njenih predstavnikih, čeprav so kajpak tudi za letošnja angažirani nekaj vidnejših pisateljev za nastope v Križankah.

Program je, kot rečeno, dovolj širok; tudi seznam imen, ki so jih povabili k sodelovanju, ni majhen. Žal, mnogi izmed povabljenih se niso odzvali vabilu, mnogi pa so svoj nastop odložili za kasneje. Tako bodo prvi govorniki na letošnjih kulturnih razgovorih: Tone Potokar, Bojan Adamič, Janez Potrč, Ivan Bratko, France Bevk, France Perovšek itd. Teme, o katerih bodo govorili, pa so: O kulturnih vezeh med jugoslovanskimi narodi (Potokar), Jazz in lahka glasba (Adamič), Pisatelj dolg (Potrč), O založniški politiki (Bratko), O filmskem repertoarju (Brenk), O radiu in televiziji (Perovšek).

Mimo naštetih so predvideni za nastope v Viteški dvorani Križank v Ljubljani še Jože Potrč, Mirko Božič, France Stiglic, Zoran Kržišnik, Dragotin Cvetko, Dušan Pirjevec, France Jamnik, Gustav Krklec in drugi. Vsekakor lepo število znanih imen, katerim bo kajpak mogoče dodati še to ali ono ime, zlasti iz vrst ustvarjalcev na posameznih kulturnih področjih.

Tema nocojšnjega prvega kulturnega razgovora »O kulturnih vezeh med jugoslovanskimi narodi« je ne le zanimiva, marveč tudi aktualna. O njej bo govoril Tone Potokar, neumorni kulturni posredovalec in prevajalec, ki je že doslej prav na tem področju opravil zares veliko in pomembno delo.

Pavel Sivik

IZ MALE GALERIJE

Branko Kovačević: Čoln

po večmesečnem premoru spet nov govornik.

Nedvomno so dosedanja četrtkovni kulturni razgovori kot nova in posrečena oblika zbljevanja občinstva in avtorjev kljub dejstvu, da so bili le nekajkrat in so tako še bolj novost in poskus kot uveljavljena in privajena oblika kulturnega izživljanja, ostali številnim obiskovalcem v lepem in prijetnem spominu. Uspeh te nove in tudi po ostalih

je vsekakor simpatičen pojav, širše, čeprav, žal, tudi ne vedno na dostojni višini.

Razpravljanje o kulturnih problemih, ki je na začetku teh kulturnih razgovorov postalo samo po sebi nekako poglavito in bistveno, pa vendar ni in ne more biti edina naloga teh četrtkovnih večerov. Od vsega začetka so imeli prireditelji tudi drugi namen, ki ga ne gre zametavati: seznanjanje širšega kroga ljudi s posameznimi kulturnimi ustvarjalci. Mimo samega seznanjanja z aktualnimi kulturnimi problemi je prav ta naloga četrtkovnih kulturnih razgovorov — namreč seznanjanje ljudi s posameznimi osebnostmi našega slovenskega in jugoslovanskega kulturnega življenja — izredno pomembna in nedvomno tudi, kot spodbuda k branju, poslušanju itd. posameznega avtorja, hkrati koristna. Tako so v našem kulturnem življenju ti umetniški razgovori res prijetna osvežitve, ki jo velja negovati in izpopolnjevati tako glede uvajanja novih oblik kot v izbiri nastopajočih.

Letošnji jesenski četrtkovni kulturni razgovori bodo za sedaj ostali organizacijsko in vsebinsko podobni spomladanskim. V načinu izvedbe ne bo nobenih sprememb. (Morda bi kazalo pomisliti tudi na kakšne bolj ilustrativne oblike kot so predavanja in pogovori?) Vendar je letošnji program bolj širok, saj zajema domala vsa področja, od literature do filma, radija in televizije. Prirediteljica Delavska knjižnica v Ljubljani je poskrbela tudi za predavanja in razgovore o filmu, lahki glasbi, založništvu, likovnih problemih

Nekaj novosti UNK

Sauvageot A.: Les procédés expérimentaux du français contemporain. Paris 1957. (F 4 II SAU)
Schober A.: Die Römerzeit in Österreich und in den angrenzenden Gebieten von Slowenen. 2. Aufl. Wien (1953). (134618)
Seebach H. J. von: Fachwörterbuch für Bergbautechnik und Bergbauwirtschaft. T. 1-2. 2. Aufl. Essen & Kettwig 1947. (S 12712)
Sguier F.: Maladies-vevettes. Paris 1957. (F 6 II SIG)
Słownik staropolski. T. 1. Warszawa 1953. (II 17500-1)

izhaja vedno znova. Na koncu je omenil še nekatere probleme delavskega gibanja, na katere opozarja razstavljeno gradivo, ki pa še niso znanstveno osvetljeni.

Razstavo bodo prenesli ta dni v Maribor.

NA ROB II. MEDNARODNEGA KNJIŽNEGA SEJMA

Zapisano ob 20.000 knjigah

»Odmevi Oktobra v tisku«

RAZSTAVA ANTIKVIARIATA CANKARJEVE ZALOŽBE

Knjižarna Cankarjeve založbe v Nebotičniku. Razstava, ki jo je pripravil antikvariat Cankarjeve založbe. Prikazuje odmeve okto-brske revolucije v jugoslovanskem tisku od leta 1918 do leta 1941. Zbranih in razstavljenih je okrog 400 eksponatov od preve-denih del klasikov marksizma, naprednega revijalnega tiska med obema vojnama, do časopisov in redkih primerkov del naprednih jugoslovanskih piscev.

Ze bežen pregled razstavljenega gradiva preseneti zaradi misli, ki se same po sebi vsiljujejo pri pregledovanju te izredno zanimive in prav zgodovinsko dokumentarne razstave. Namreč: preseneča veliko število del, ki so izhajala, vemo, da ne v ravno lahkih pogojih, bila zaplenjena, prepovedana, a so se pod novimi imeni znova pojavljala v obeh desetletjih po prvi vojski. Tu so zbrani vsi redki primerki prevedenih Leninovih del, številna dela Marxa, Engelsa, M. Beera, Plehanova in drugih, redkosti in zanimivosti, ki so pred vojno služila kot učbeniki vrsti naših marksistov. Izšlo je te literature zares precej in, kar ni manj važno, izhajala je, tako prevodi kot domača izredno razgibana napredna revijalna publicistika, kontinuirano ne glede na vsakokratne politične prilike in stari jugoslovani.

Prav kot beletristika, knjige naših avtorjev, ki opisujejo Sovjetsko zvezo, nekatere zdaj zelo redke knjige A. Cesarca, M. Krleža, H. Kikića, D. Tucovića, S. Galagaža, C. Minderovića, K. Abraševića, M. Klopčiča, E. Kardašja in drugih, ter širok izbor primerkov številnega predvojnega naprednega revijalnega tiska, partijskega in onega, pod neposrednim vplivom Partije. Med temi revijami, nekaterih je izšlo le po nekaj števil, so tudi najstarejša slovenska, Regentova »Njiva« iz leta 1919 v Trstu, Krležina

»Književna republika«, črnogorski »Mlada Zeta« in »Valjci«, beograjski »Stožer«, pa »Borba«, kjer je sodeloval M. Pijade, Krležin »Danas«, »Književnik«, »Literatura« Galagaža, slovenski »Mladí Prekmurec«, »Obzorja« itd. Vseh kajpak ni mogoče naštet. Vsa ta, spoštovanje vzbujajoča aktivnost in enotnost naprednih piscev, dokazuje neuničljivost kljubovalnost in vitalnost socialističnega tiska.

Prav to neuničljivost socialističnega tiska je ob otvoritvi razstave poudaril Lev Modie. Poudaril je, da je sistematično zbiranje jugoslovanskega socialističnega tiska namenjeno predvsem študiju razvoja delavskega gibanja in širjenja socialistične teorije v naši deželi. Razstavljene zbrane gradiva pa je koristno zato, ker opozarja na povezanost sodobnih nalog delavskega gibanja in današnjih problemov socializma s preteklostjo. Razstava pripoveduje o kljubovalnosti in neuničljivosti socialističnega tiska tudi s tem, da je periodika večinoma kratkotrajna, da pa z novimi uredniki in z novimi naslovi

Lev Modie govori na otvoritvi razstave v knjižarni Cankarjeve založbe

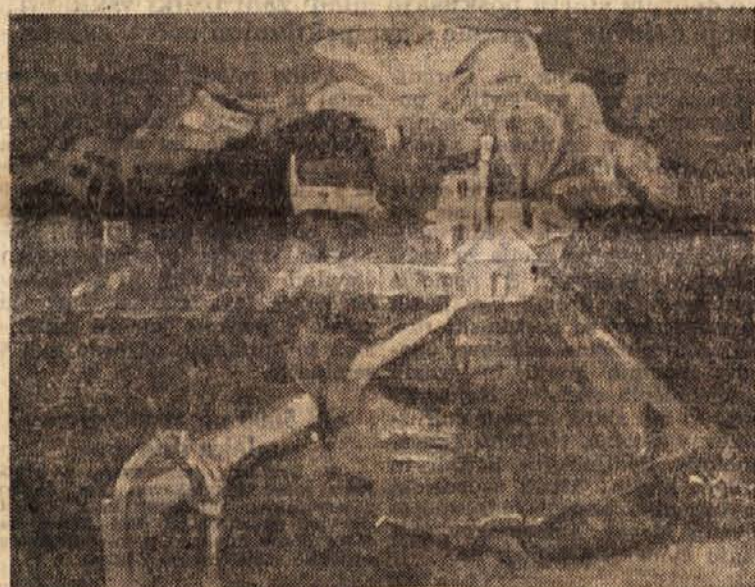
Madžarski gost v ljubljanski Operi

Nedeljska predstava Verdijevega »Othello« je bila lepa v pravem pomenu besede. Običajno nas gostje iz inozemstva iznenadijo s kakšno posebno odliko, kot so glas izredne kvalitete ali briljantna tehnika ali fascinantna igra, s čimer napravijo predstavo zanimivo, ne pa terzavane in tople. Tenorist Josef Jovicki očividno sodi med nadarjene pevce, ki se ne poganjajo za stopnjevanjem izrazov v igri in za razdajanjem svojih pevskih sposobnosti za vanko ceno. Čeprav je za utemeljenost Othellove tragedije potrebno več strasti v pevski liniji in več žara v nastopu, je s druge strani gost v tej glavni vlogi zadel neko priročno, preprosto in naravno, ki ni puškala poslušalca hladnega. Bolj kot pevčeva skromnost in nenarajenost osvaja njegov mladostno pobarvan in izredno prijetni tenor, ki ne spominja na blek italijanskih junaških glasov, pač pa na žamet in milino slovanskih grl. Prenekatrkrat se nam je zdelo, da slišimo iz te ali one pevške fraze odmev Gostičevega glasu...

Čeprav je bil Verdijev »Othello« postavljen na oder prvič v letošnji sezoni brez posebnih priprav, je stekel brez občutnih spodslajev. Kot centralna točka našega opernega ansambla na poletnem festivalu v Passauju je prejel v meso in kri vsem stalno sodelujočim in ga tudi gostova madžarska in razmala. V. Bukovčeva je večer za večerom v izredni umetniški kondiciji; S. Šmerkolj je svojega Jaga pevsko in igralsko prekrvali do najmanjšega detajla v tisti pravilni smeri, ki jo je že na lanskem premieri krepko nakazal. Dirigent dr. Danilo Svaza močnejše glasbeni stavek s tankim posluhom za njegovo čustveno valovanje. Gost Josef Jovicki je požel pri občinstvu s svojim simpatičnim nastopom še posebej obilo odobravanja.

Ob vsakem gostovanju iz inozemstva se ponovno pojavlja vprašanje: ali bomo ostali pri sedanjih praksi, da pojemo vso svetovno operno literaturo v slovenščini, ali naj bi jo študirali in izvajali vsaj delno v originalu? Dokler smo založeni s tako odličnimi solisti, kot je to trenutno slučaj in dokler je naša naloga v glavnem propaganda za operno umetnost med čedalje širšimi sloji, je domači jezik prvi pogoj. Toda naši prominentni pevci že danes znajo svoje vloge za gostovanja v inozemstvu v originalnih jezikih in koliko laže bi bilo za vsa gostovanja pri nas, če bi vsaj starejšo standardno literaturo dajali tudi v originalu.

Retrospektiva Ignjata Joba v Moderni galeriji

Sinoči so v ljubljanski Moderni galeriji odprli retrospektivno razstavo dalmatinskega slikarja Ignjata Joba, enega najimenznejših predstavnikov hrvaškega slikarstva med obema vojnama. Slike, same oljne podobe, je dala na razpolago spletska Umetniška galerija, katere predstavnik dr. Kruno Prijatelj je tudi prisostvoval slovesni otvoritvi razstave, ki bo odprta do 1. decembra. Na sliki: Ignjat Job: Lumbarda (1933).

mnogokrat ni zaostajala za najboljšimi tujimi tiskarskimi umetninami. Po drugi strani pa se je marsikateri pogled ustavil na krasnih reprodukcijah umetnin, v čemer so močnejši zlasti Italijani, Kitajci pa Nemci.

Srečanje založnikov na tem sejmu je tudi pripomoglo, da so bili sklenjeni dogovori o izmenjavi razstav jugoslovanske knjige z ustreznimi razstavami iz Francije, Sovjetske zveze, Češkoslovaške in Nemčije.

Primerjava naših knjig s tujimi, ki so bile razstavljene na Sejmu, pa ne zbija samo ponosa, marveč silijo tudi k razmišljanju o nekaterih problemih naše založniške politike. Cena knjige je nedvomno med najvažnejšimi vprašanji. Amerikanci so na primer razstavili brošure knjige po 35, 50 centov. Dos Passosa dobi za 35 centov, Th. Wolfe za isto ceno, pa Hemingwaya in A. Huxleya, Steinbecka in Twaina za pol dolarja itd. S temi cenami se kosajo tudi sovjetske knjige (brošure pesmi Majakovskega za mladino stanejo 19 din). Celoten obisk Sejma je namreč pokazal, kakšno je zanimanje za knjigo, najzgovornejša pa je bila gneča pred stojnicami, na katerih so prodajali knjige s popustom.

Kdo bi utegnil ugovarjati, češ, poceni knjiga je predvsem posledica ogromne naklade, ta pa je spet odvisna od števila prebivalstva itd. To je vse lepo in prav,

toda 800 in več din za en roman je pa ovrta za večino ljubiteljev knjig, ki bi roman, pesniško zbirko ali knjigo esejev radi imeli na knjižni polici.

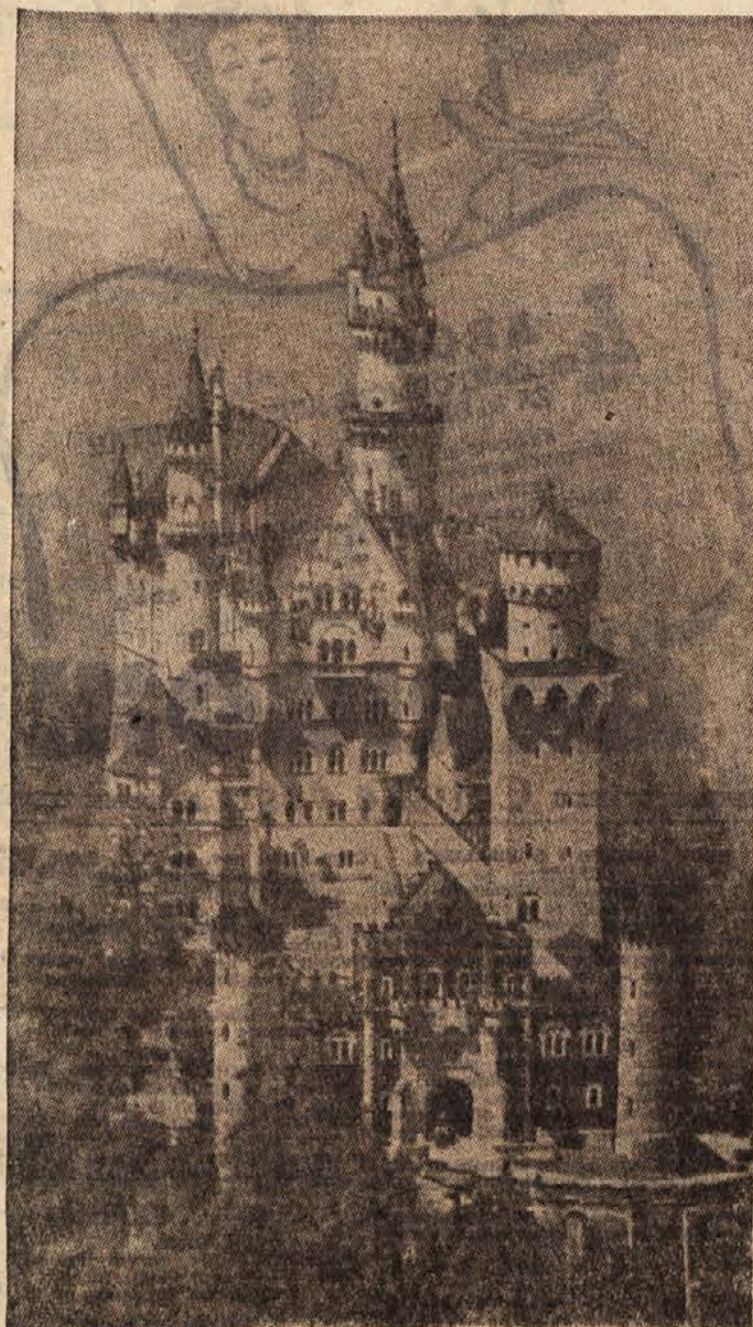
Vendar je to vsekakor prezapleteno vprašanje, da bi mogli najti odgovor nanj v pičlih nekaj besedah.

Primerjanje prevedenih del slovenskih založb s prevodi, izdanimi v drugih republikah, kaže na solidnost, hkrati pa zasled obiskovalce knjižnega sejma vrsto del, ki jih na Slovenskem še nimamo prevedena. Samo nekaj imen in naslovov: R. Martin du Gard »Thibaultovi« ter Proust od Francozov, Virginia Wolfe (eseji, morda še kaj), od Amerikancev Norman Mailer in James Jones, Fitzgerald, James T. Farrell in še mnogi drugi, od Rusov Bunin in Pilniak, od domačih pisateljev pa Krleža (njegovi romani, Dvorni dnevi).

V razgovorih s predstavniki založb iz drugih republik pa smo večkrat slišali priznanje: »Se vse pre malo smo storili, da bi naše boroče občinstvo seznanili z najboljšimi slovenskimi deli.« Isto velja po drugi strani nedvomno za prevajanje slovenske literature na tuje. Da se to dá doseči, pričajo med drugim prevodi Prešernovih pesmi v angleščino in kitajščino, Andréja v francoskem, nemškem in drugih prevodih. Slikar v italijanščini in češčini itd.

Martina Sireclj

NAŠIM MLADIM BRALCEM

Srednjeveški grad

Vojan
Arhar

O srednjeveških gradovih

Prvi gradovi, ki so bili grajeni zelo enostavno, so nastali že v 9. stol. Graditi so jih začeli na težko dostopnih krajih, zaradi obrambe pred Arabci, Madžari in Normani, ki so tedaj ustrahovali skoraj vso Evropo. Prvotni gradovi so bili pravzaprav le dvonadstropni leseni stolpi. Na vrhu je stanoval fevdalec s svojo družino, spodaj pa so se nahajala skladišča z živilom in hlevi za konje in živino. Če je imel stolp še klet, so bile v njej ječe in grajski vodnjak. Vse skupaj je bilo obdano z globokim jarkom in obzidjem. Dostop v trdnjavo je bil možen le preko dvignega mostu. Ker je bil stolp lesen, je obstajala velika nevarnost, da ga sovražnik zažge z ognjenimi puščicami. Obkoljeni fevdalci so zato dali ob napadih poklati nekaj glav drobnice in s krvavimi in mokrimi kožami obiti svoj stolp. Tako obložen stolp je bilo zelo težko zažgati. Lesene gradove so gradili zelo hitro, nekatere so dokončali že v enem samem dnevu.

Tehnika gradnje gradov pa je vedno bolj napredovala. Fevdalci, ki so spoznali, da jim leseni gradovi ne morejo nuditi varne zaščite, so si začeli postavljati kamenite, zidane gradove, ki so postajali vedno večji. Zidane gradove so gradili najprej v Italiji. Pravo dobo grajenja mogočnih zidanih gradov pa pomenita XII. in XIII. stol. Na Nemškem so bili taki gradovi tako pogosti, da je mogel sodobni popotnik naštetih na vsake tri ure hoda utrjen grad, odkoder je plemič nadzoroval ne samo bližnjo temveč tudi daljno okolico.

Vse do XII. stol. je bilo glavno fevdalčev bivališče utrjen stolp imenovan donjon (tj. donžon), kar izvirja iz latinske besede dominium in pomeni gospodarjeva hiša. Bivanje v tem stolpu ni bilo prijetno. Stopnice so bile pre-

grajene z železnimi ograjami z mnogimi vmesnimi železnimi vrati in so bile zaradi težjega dostopa na več mestih prekinjene. Na več mestih so ležale pripravljene ostre skale, s katerimi je bilo mogoče vsak hip zapreti vsiljivemu napadalcu dostop v zgornji del stolpa. Pohištvo je bilo okorno, ležišča slamnata. Zaradi silne masivnosti zidu so bili notranji prostori vlažni in zaradi ozkih lin temni. Čeprav so na ognjišču gorele lesene klade, je bila notranjščina stolpa hladna in neprijetna posebno ob deževnih dneh in pozimi. Tudi poznejši mnogo udobnejši gradovi so še vedno ohranili glavni stolp, ki pa je služil posledje kot zadnje zatočišče pred

tistim sovražnikom, ki je že prodrl v notranjost utrdbe. Kako je bilo težko prodreti v sam stolp, si lahko predstavljamo samo, če vemo, da je bil glavni stolp nekega gradu v Franciji visok 64 m in je imel več metrov debele zidove!

Fevdalci, ki posledje niso več bivali v samem stolpu, so si začeli poleg njega v notranjosti obzidja postavljati udobnejšo stavbo imenovano palas (palača), v kateri je tvorila glavni prostor z dragocenim orožjem, lovskimi trofejami in slikami prednikov lepo okrašena tako imenovana viteška dvorana. Tu so sprejemali imenitne goste, poslušali slavne budurje in prirejali velike poje-

dine. Zene z otroki so stanovali v kementah t. j. v posebnih zanj določenih prostorih. Posebej so stanovali tudi oboroženi grajski hlapci in potrebna služnina. V takih gradovih je bilo že mnogo prijetneje. Kljub temu pa so grajski ljudje, če je bilo le mogoče, preživeli dan izven gradu. Če ni bilo vojne, so spomladi, poleti in jeseni jezdili na priljubljen lov s sokoli in se udeleževali znamenitih viteških bojnih iger — turnirjev, kjer so se v polni bojni opremi na konjih s kopji borili med seboj za slavno ime, za zlat nakit in dragoceno orožje. Pozimi so fevdalce obiskovali mojštri in tujni, harli, flauti in ostali glasbilsti in popotniki iz daljnih krajev, ki so jim s svojim kraml-mivim pripovedovanjem kraljst dolge zimске ure. Vsak plemenitaš je imel v dvornem naročju, ki je bil tako duhovit, da se mu je smejalo staro in mlado. Zelo v navadi je bilo na gradovih tudi nebrzdano pijančevanje. V brezdelju in izobilju so živeli plemiči samo zato, ker so prisilili svoje tlačane, da so jih oskrbeli z vsem, kar so potrebovali za življenje.

Najhuje je bilo za grad, če ga je napadel sovražnik, navadno sosednji fevdalec, ki se je polakomnil posestev svojega stanovskega tovariša. V primeru bližajočega se napada, je dal grajski izvidnik s stolpa znak z zvonom ali trobento in v gradu je zašumelo kot v ogromnem čebelnjaku. Takoj so dvignili dvigni most, zapahnil težka grajska vrata, oblekli težke železne oklepe, se oborožili do zob in pošli na grajske zidine, kjer so bili pripravljeni težki kamni. V velikih posodah so zavreli vodo, pripravili cvrčeno mast in gorečo smolo. S takimi sredstvi so namreč včasih odbijali sovražnikove napade. Včasih so se morali prebivalci gradu tudi teden dni boriti proti sovražniku, ki je napadal z lestvami, puščicami, kopji in raznimi oblegovalnimi napravami. V vsem tem času ni nihče od branilcev zatisl očesa. Če grad ni imel tajnega hodnika, se je moral utrjeni grad predati vztrajnim oblegovalcem zaradi pomanjkanja živeža pa tudi zaradi bolezni in izčrpanosti malostevilnih branilcev.

Močno utrjeni kamniti in zidani gradovi so zaščitili plemiče lahko le do iznajdbe smodnika in topov (konec XV. stol.), ki so s svojimi — sorva kamnitimi, pozneje železnimi — krogli prebili še tako debele zidove. Zato je plemstvo nehalo postavljati gradove na težko dostopnih krajih in si začelo na primerljivih ravlinah graditi udobne hiše — graščine z vsemi pripadajočimi poslopji. Utrjeni gradovi fevdalcev pa so se začeli opuščati rušiti in spreminjati v razvaline.

Tudi na Slovenskem so bila bivališča fevdalcev do leta 1000 večinoma lesena, z izjemo le nekaj zidanih gradov. Najznamenitejši gradovi v slovenski deželi so: Blejski grad (1011), Ljubljanski grad (1144), Celjski grad. Sovnek pri Braslovcah, Svibno blizu Radeč, Predlamski grad pri Postojni in drugi.

NAPISAL JOSIP RIBIČIČ,
NARISALA CITA POTOKARJEVA

MEČ IN ZLATO

PRED DAVNIM ČASOM STA SE SREČALA MEC IN ZLATO.
MEC SE JE SVETIL, ZLATO JE ZARELO.

PA JU JE OMAMILA ZAVIST. ZAČELA STA SE PREPIRATI.

»KAJ SE SOPIRIS!« VZKLIKNE MEC. »SAM NAPUH TE JE, MENE PA MOČI MENI SE NE MORE NIC UPIRATI, VSE PREMAGAM. VSAKA VRATA PREBIJEM, ZLATA ALI JEKLENA.«

»KAJ BI SE BAHAL!« ODGOVORI ZLATO. »JAZ SEM MOČNEJŠE! ČESAR TI NE ZMORES, OPRAVIM JAZ IGRAJE. MENI SE VSAKA VRATA SAMA ODPRO!«

»MENE SE VSE BOJJI!« ZAVPIJE MEC.

»A MENE SI VSE ZELI!« PRAVI ZLATO.

»KAMOR PRIDEM, VSE TREPECE PRED MANO!« TRDI MEC.

»PRED MANO PA VSE KLECHI!« SE ZMAGOSLAVNO ZAKROHOCE ZLATO.

MEC OSRAMOCEN POMOLCI, POTEM SE DOMISLI:

»ČE ZAMAHNEM, PRINESEM SMRT TUDI TISTIM, KI KLEČE PRED TEBOJI!«

ZLATO ZAZARI OD SRAMU. PREMISLUJE IN PREMISLUJE, POTEM PA PRAVI: »KAJ BI SE PREPIRALA! ZDRUŽIVA SE IN VES SVET BO NAJINI!«

IN OD TEGA DNE STA MEC IN ZLATO NERAZDRUŽLJIVA...

ČEZ MEJO

Rosi. Po cesti preko Kozjaka stopata v plašč zaviti dve osebi. Tiho se pomenkujeta. Ali bo v tujini bolje? Pustila sta delo in zdaj stopata preko Kozjaka. Meja. Okoli osamljenih stebrov je navita žica. Na stebrih še SIHS. Na smešek priplava na usta. Nedaleč je tabla Jugoslavija — Avstrija.

»Stoji! Streljani!« Ne zmenita se za opozorila. Strel. Kroga zažvižga mimo ušes. Se nekaj strelcov za njima. Na streljanje priteko avstrijski granicari. Zaustavijo ju. Molče ju pelje eden izmed njih v karaulo. Zandar ju iz karaula spremi v vas. Stopata. Ogledujeta. Ne rosi

več. Zapihal je vetrič. Mimo zdrvi elegantna limuzina. Ljudje ju radovedno ogledujejo.

Na postaji so. Zandar molče kupi vozne listke. Vagon. Vstopita. Nerodno jima je, saj sta vkleknjena v lisice. Sta mar grešnika? Ne želita boljšega življenja v tujini?

Potniki se molče umaknejo. Radovedno se ozirajo. Vlak potegne. Drvijo. Mimo okna beže mesta, vasi. Vlak zateglo piska. Tema je. Pozno bo že. Vlak se ustavi. »Lipnica!« Izstopijo. Napotijo se v bivši grad — emigrantski urad. Pred njima se odpre zapornica in se za njima zopet

zapre. Sedaj nista svobodna, sedaj sta emigranta. Ta čas, ko stražnik pregleduje listine, se razgledujeta po barakah. Stare so, rebra zijajo na strehi. Tuljenje se čuje iz njih. Po žicah se suši perilo, čeprav je temno. Ob ograji stopa sem in tja stražar. Iz nekega kota se dviga katohel smrad. Stranišče. Pravkar ga je zapustil starec, že ves razčupan.

Komanda. Vstopita. Manjša soba, na steni slika na pol gole ženske. Nekakšna reklama. Potem se miza, stol in omara za kartoteko. Za mizo človek, sključen nareduje, še iz Hitlerjevih časov. Zasmehljivo ju gleda:

»Ime?«
»Alojz Hladnik.«
»Očetovo?«
»Jaka Hladnik.«
»Mat?«
»Spela Hladnik.«
»Kraj rojstva, datum?«
»Loka pri Mariboru, občina Starše.«

»Ti? Ime?«
»Miha Zasavnik.«
»Očetovo ime?«
»Ivan Zasavnik.«
»Materino?«
»Alojzija Zasavnik.«
»Halo, gospod stražmojster! Peljite ju v barako, saj veste kam, pa takoj!«

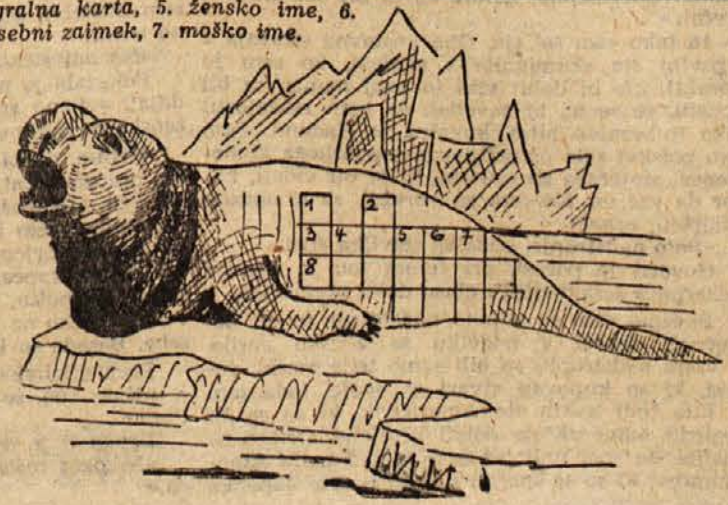
»Bom, bom.«
In že gre. Naredniku priplava nasmeh na usta:
»Že spet dva tička! Sta mislila, da bo pri nas bolje! Ha, ha, ha!«
Ta čas stopata onadva po taborišču. Pokaže jima barako, pokaže ležišče. Zapre za sabo.

Sama sta. Trudna, razočarana. Duh po plesnivem ju duši. Kam sedaj? Ali naprej ali nazaj? Sanje so se razblinile v nič. Resnično življenje je pred njima.

Vilnik Otton, 14 let.
Maribor-Studenci,
Limbuška cesta 10.

Križanka »Tjulenje«

Vodrovano: 3. prirada 8. del obraza.
Navpično: 1. predsednik burmanske vlade, 2. pregrinjalo, 4. igralna karta, 5. žensko ime, 6. osebni zaimek, 7. moško ime.

KAKO NAJ SE IMENUJE NASHA MLADINSKA STRAN

Predloge sta poslali:
Bajer Mojca, Zg. Siska in Zajo Božena, Zg. Siska, obe iz 4. r. osn. šole.

1. Našim pionirjem in cilibanom.
2. Tedenska stran za mlade bralce.
3. Stran za razveseljevanje otrok.
4. Za velike in majhne otroke.
5. Zanimivosti za mladino.
6. Vrstice za cilibane in pionirje.

UREDNIKOV KOTIČEK

Dragi urednik!

Pred štirimi tedni sem brala v »Ljudski pravici« svojo črtico »Domov se je vrnila«, kar me je po treh mesecih precej presenetilo. V zadnji številki pa sem imela priliko prebrati tudi kritiko enega izmed bralcev o tisti strani, ki je bila zelo odkrita in zato tembolj zaželena. Priznati moram, da je imel kritik tudi popolnoma prav, saj sem si črno-beli sistem, kot je omenil on, tudi že sama očitala.

Začudilo pa me je, da o kvartletu črtice molčiš TI. Napisanih imam še nekaj črtic, nekatere so slabše, druge boljše, treba jih je samo še popraviti in zato lahko pričakujem, da ti kmalu katero pošljem. Lepo te pozdravljam.

Andreja Grabeljšek,
dijakinja, Novi blok VI/4,
Ljubljana.

Draga Andreja!

Res me veseli, da si zadovoljna s kritiko o Tvoji črtici, ki jo je lepo napisal eden izmed naših sodelavcev. Ob tem moram poudariti, da si takih kritik naših strani želim in jih bom rad objavljati. Sprašuješ me, zakaj

sem jaz molčal o Tvoji črtici. našega bolj »vsakdanjega« življenja? Lepo Te pozdravlja

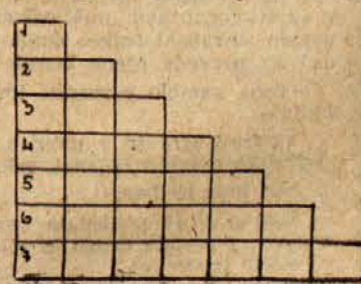
urednik

REBUS

Stopnice

1. znak za kisik, 2. reka v Rusiji, 3. iglasto drevo, 4. blago, 5. torbica, 6. taborišče, 7. umetnik v cirkusu.

DNEVNE NOVICE

Nočne zdravniške dežurne službe
za nujne obiske na bolnišničnem do-
mu od 20-7 jutraj, ob nedeljah in
praznikih ves dan:
Zdravstveni dom Center:
dr. Papis Hubert, Titova c. 25-B/II,
tel. 31-082. V odsotnosti zdravni-
ka klicati telefon LM 30-200.
**Zdravstveni dom občine Ljubljana-
Bežigrad:**
dr. Naglas Marjan, Lavričeva s/a,
telefon 31-286. V odsotnosti zdrav-
nika telefon 30-800.
Zdravstveni dom Ljubljana-Siška:
dr. Gasperlin Janez, tel. št. 22-831,
22-881, Černetova 31.

Zdravstveni dom Ljubljana-Vič:
od 9. nov. do 15. nov. dr. Grapar
Stane, Kogejeva 5, tel. 23-372. V
primeru odsotnosti zdravniške kli-
čite tel. št. 20-438.
Nedeljska dežurna služba v amb.
Mirje, Rimska c. 31, od 8-14, tel.
31-797.
Zdravstveni dom Rudnik:
dr. Sirca Anton, Privoz 5, telefon
22-742. V odsotnosti zdravniške kli-
čite telefon LM 20-500. V soboto
dežurna služba že od 18. ure dalje.
Zdravstveni dom Moste:
Zdravstveni dom Ljubljana-Moste,
Krekova ul. 5, telefon 31-389. V od-
sotnosti zdravniške kličite telefon
LM 30-300.

Umrli nam je naša ljuba se-
stra, teta in svakinja
Franciška Pavlin
roj. Vrbinc
Pogreb drage pokojnice bo v
četrtak, 14. nov. 1957, ob 15 iz-
pred pokopališča v Štepanji va-
si. Do pogreba leži v Petrovi
mrliški vežici.
Zalujoči: brat Ivan, sestra Ivana
in Marija ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA
Ob težki izgubi našega ljubelega sina
Slavka Bačarja
mornarskega častnika, se toplo za-
hvaljujemo vsem njegovim stano-
vniškim tovarišem v Puli za pomoč in izkazano
mu čast, enako tudi članom ZK, mno-
žičnim organizacijam iz Ajdovščine,
domačim fantom, pevskemu zboru in
vsem ostalim, ki so ga spremlili, nas
tolažili, mu darovali cvetje in se po-
slojili od njega ob odprtem grobu.
Se enkrat vsem prisrčno hvala.
Planina pri Ajdovščini, 13. nov. 1957.
Zalujoča družina Čehovca

Dotrpela je v 89. letu starosti naša ljuba mama
KATARINA ČERCEK
Pogreb pokojne bo v četrtak, 14. novembra 1957 ob 15.30
iz Nikolajevke mrliške vežice na Zalah.
Reka, Chicago, dne 12. novembra 1957.
Zalujoča sinova dr. Viktor in prof. Ed

Na Bokalcu je umrla
MAGDA STRAŽAR
Pogreb drage pokojnice bo v četrtak, 14. novembra 1957
ob 11. uri iz Marijine mrliške vežice na Zalah

V zgodnjih jutranjih urah nas je nepričakovano za-
pustil naš dragi ata, stari ata
FRANC DROBNIČ
posestnik v Ribnici
Pogreb nepozabnega bo v četrtak, 14. t. m. ob 15. uri.
Ribnica, Ljubljana, Pula, 13. novembra 1957.
Zalujoči: otroci Marija, Jožica, Ana, por.
Ravlič, Tinka, por. Jerom z družino, Slavka,
por. Kastelic z družino, Tone in Maks z
družinami.

ZAHVALA
Ob nenadomestljivi izgubi moje zlate mame, tete, sestre in
svakinje
JOSIPINE OBLAK, roj. ŽEROVNIK
sem prejela toliko krasovih sočutja usno in pisмено, da mi je
mogoče le na ta način izreči zahvalo.
Posebna zahvala velja — viski duhovščini, dr. Mahkotovi, dr.
Graparju, družini Cirila Oblaka, pevcom za šalne pesmi, daroval-
cem prekrasnega cvetja in vsemu sorodstvu za vnestransko pomoč
in uteho.
Ljubljana, 13. nov. 1957.
Globoko zalujoča hčerka Lauretta v imenu vsega sorodstva.

TOVARNA
SULFATNE CELULOZE
IN NATRON PAPIRJA
V MAGLAJU
razpisuje
natečaj
za naslednja delovna mesta:
dva daktilografa
eden z znanjem nemškega jezika
stenodaktilografa
samosojnega korespondenta-daktilografa
za nemški in srbohrvatski jezik, po možnosti
z znanjem angleščine
več inženirjev-tehnologov
s prakso ali brez nje za delo v obratu
strojnega inženirja
za vzdrževanje strojnega parka z najmanj pet-
letno prakso
Tovarna bo štipendirala več študentov-tehnologov
iz zadnjega letnika študija.
Plača po tarifnem pravilniku in po dogovoru.
Stanovanje zagotovljeno.

Z odločbo Ob. LO Ljubljana Cen-
ter je bila odrejena likvidacija Obrine
nabavno-prodajne zadruge »Zivila« v
Ljubljani, Vrhovčeva ul. 2. — Poslva-
mo vse upnike, da prijavijo svoje ter-
jave v dvojniki do 6. decembra 1957,
vsi dolžniki pa morajo poravnati svoje
obveznosti do istega dne. Likvidacij-
ska komisija, Ob. LO Ljubljana Cen-
ter.
Pege z obraza in drugod po telesu
zagotovo odstranite z »Eveline« kremo
proti pegam, katero dobite v droge-
riji! —
Original »Ultragin« — sport kremo
dobite v vseh parfumerijah! Ta krema
te ne bo razočarala.
Za čiščenje mastnih madežev do-
biti v vseh trgovinah, kjer kupujete
milo tudi preprati »FLEX«. Nobene-
mu gospodinjstvu ne sme manjkati
»FLEX«.

PREDAVANJA
Društvo za varilno tehniko LRS in
Zavod za varjenje LRS obveščata, da
bo predavanje akademika prof. dr. ing.
NN. Rykalin »O toplotnih osnovah
varjenja« v četrtak 14. nov. ob 17 in ob
18.30 kakor je bilo prvotno objavljeno
v veliki predavalnici Fakultete za ru-
darstvo, metalurgijo in kemijo, teh-
nologijo in Ljubljani — soba P 5 v pri-
stici, Aškerčeva 20.
V knjižnici Narodnega muzeja bo
danes, dne 14. t. m. ob 18 predaval
dr. Krupo Prijatelj, ravnatelj Drž. ga-
lerije umetnosti v Splitu, o velikem
renesansnem kiparju Ivanu Duknovi-
ču (Giovanni Dalmata). Vstop prost.
Društvo muzejskega LRS.
Društvo folkloristov Slovenije vabi
na javno predavanje tov. dr. Nika Ku-
reta »Koranti na Ptujskem polju«. Pre-
davanje bo v petek 15. t. m. ob 17 v
knjižnici Narodnega muzeja.

KONCERTI
Slovenska filharmonija priredi v
ponedeljek, dne 18. t. m. ob 20 v Domu
kulture v Kamniku simfončni koncert
pod vodstvom dirigenta Sama Hubada
s sodelovanjem solistov: klarinetista
Mihe Gunzka ter opernih prvakov Vi-
me Bukovčeve in Janeza Lipuščka. Na
sporedju dela Beethovna, Bizeta, Koz-
ne, Messeneta, Puccinija in Webera.
Vstopnice od 60 do 100 din v prodaji
pri kino blagajni. Za študente 50 %
popust.
3749
Operni večer v Kranju bo nočel
ob 20 v Prešernovem gledališču. Slu-
šatelj Akademije za glasbo bodo upri-
zorili Mozartovo enodejansko komi-
ko »Bastien in Bastienne«, za-
ključni prizor 3. dejanja Gounodovega
»Fausta« in 2. dejanje Puccinijeve
»Madame Butterfly«. Režiser je prof.
Cirila Skerl — Medved, glasbeni vodja
pa prof. Ciril Cvetko. 8750

GLEDALISCA
DRAMA LJUBLJANA
Četrtek, 14. nov. ob 19.30: Višnjevald-
Kreft: »Optimistična tragedija«. Di-
jaski abonma L (Stojšiča so v pro-
daji).
Ob 19.30: Višnjevald-Kreft: »Opti-
mistična tragedija«. Abonma K (Se-
deži so v prodaji).
Petek, 15. nov. ob 19.30: Linhart: »Ta
veseli dan ali Matičič se ženi«. Abonma
Petek popoldanski (Sede-
ži so v prodaji).
Ob 20: Axelrod: »Sedem let sko-
min«. Gostovanje ljubljanske Dra-
me v Litostroju.

OPERA
Četrtek, 14. nov. ob 19.30: Jahaček:
»Jenufa«. Abonma red C. (Sedeži
so tudi v prodaji).
Petek, 15. nov. zaprto.
Sobota, 16. nov. ob 19.30: Baletni večer:
Chopin: Silfide, von Einem: »Rondo
o zlato teletu«, Rossini-Respighi:
»Fantastična prodajalica«. Abonma
red P. (Sedeži tudi v prodaji).

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Gledališka pasaja
Četrtek, 14. nov. ob 20: Evreinov: »Ko-
medija o sreči«. Abonma Četrtek.
Vstopnice so tudi v prodaji.
Petek, 15. nov. ob 20: Čehov: »Striček
Vanja«. Abonma Petek I. Vstopnice
so tudi v prodaji.
Ob 20: Nušič: »Dr. Gostovanje v
Kamniku«.

EKSPERIMENTALNO GLEDALIŠČE
Ljubljana-Križanke
Nedelja, 17. nov. 1957 ob 18: Platon-
Sovre: »Poslednji dnevi Sokrata«.
Gostovanje v Izoli.
Nedelja, 17. nov. 1957 ob 20: Platon-
Sovre: »Poslednji dnevi Sokrata«.
Gostovanje v Piranu.
Ponedeljek, 18. nov. 1957 ob 18: Platon-
Sovre: »Poslednji dnevi Sokrata«.
Gostovanje v Kopru — dijaška pred-
stava.

SENČAKOVSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana
Mestni dom
Sobota, 16. nov. ob 20: A. Medved: »Za
pravo in srce«. Red A. Vstopnice
so tudi v prodaji.
Nedelja, 17. nov. ob 18: A. Medved:
»Za pravo in srce«. Red Nedelja
popoldanski. Vstopnice so tudi v
prodaji.

Ob 20: Scheinpflugova: »Okence«.
(Zgodba profesorja Johaneke), ve-
seligr. Veterina predstava. Izven.
Prodaja vstopnic v Mestnem domu,
rezerviranje telefon št. 32-860.

OBRTNIŠKO GLEDALIŠČE
Sobota, 16. nov. ob 20: H. Tiemayer:
»Mladost pred sodiščem«.
Nedelja, 17. nov. ob 20: H. Tiemayer:
»Mladost pred sodiščem«.
Vstopnice v soboto od 18 do 20, v
nedeljo od 10 do 12 in od 18 do 20.

MLADINSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana — Križanke
Četrtek dne 14. nov. 1957 ob 20 — Ce-
trikovi kulturni razgovori — Tone
Potokar »O kulturnih stikih med
južnoslovenskimi narodi«.
Vstopnice so na razpolago pri gle-
dališki blagajni od 18 do 12 in od
18 do 20.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE
MARIONETE
Levstikov (Sentjakovski) trg št. 7
Četrtek, 14. nov. ob 17: F. Bevk: »Le-
nuh Poležuh«.
Sobota, 16. nov. ob 17: F. Milčinski:
»Zvezdica Zaspanka«.
Ob 20.30: Fr. Milčinski: »Zvezdica
Zaspanka«. Za odrasle.
Nedelja, 17. nov. ob 11: F. Bevk: »Le-
nuh Poležuh«.

Ob 15: F. Bevk: »Lenuh Poležuh«.
ROČNE LUTKE
Resljeva c. 38
Nedelja, 17. nov. ob 17: W. Karsch —
J. Pengov: »Težave Peteršiljkove
Premiera«.
Režija Jode Pengov, lutke akad.
kipar Slavko Hocevar, kostumi Andra
Avčinova, scena Marjan Sežun, sode-
lujejo: Jože Pengov, Vera Stih, Miro
Veber, Nace Simončič, Ciril Jagodic.
Predprodaja vstopnic vsak dan od
srede dalje (razen nedelje) od 10 do 12
na upravi Resljeva c. 38, tel. št. 32-020
in pol ure pred vsako predstavo pri
gledališki blagajni.

RADIO LJUBLJANA

Spored za četrtek, dne 14. nov. 1957
Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 15.00,
17.00, 19.30, 22.00, 22.55
5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glas-
beni spored) — vmes ob — 6.30-6.40
Reklame — 6.40-6.45 Naš jedilnik —
8.05 Komorni zbor Radia Zagreb p. v.
Slavka Zlatiča poje hrvatske umetne
in narodne pesmi — 8.35 Zabavna ru-
let — 10.10 Prelistajmo naš zabavni al-
bum — 11.00 Odlomki iz Wagnerjevih
oper — 11.30 Cicibanom — dober dan!
— Mira Mihelič: Jesenske zgodbe —
11.45 Pesmi za naše male — 12.00 Za
dober tek igra Lawrence Wolk z Go-
dalnim orkestrom — 12.30 Kmečka uni-
verza — Prof. ing. Ivo Jelačin: Brez
dobrih živinorejcev ne bo napredka v
živinoraji — 12.40 Logarski fantje igra-
jo vesele in poskočne višje Silva Tran-
šeta — 13.15 Hitri prsti (Iler Pattacini
in njegovi instrumentalisti) — 13.30 Po-
pularne melodije iz orkestralne glasbe
— 14.20 Zanimivosti iz znanosti in teh-
nike — 14.35 Naši poslušalci čestitajo
in pozdravljajo — 15.15 Zabavna gla-
sba, vmes reklame — 15.40 Humoreska
tega tedna — Georges Mikes: Dol s po-
čitnicami — 16.00 Z našimi solisti in ska-
deltaji — 17.10 Ali jih poznate? (na-
gradne zabavne glasbene igranke) —
17.30 To in ono za vas — 18.00 Radijska
univerza — Ing. Henrik Sebaher: O
akumulacijskih hidroelektrarnah —
18.15 Glasba Antona Lajovica (Adagio,
Capriccio) — 18.45 Četrtekova reportaža
— 18.50 Zabavna glasba, vmes reklame
— 19.30 Radijski dnevnik — 19.50 Te-
denski-notranje politični pregled —
20.05 Javni četrtkov večer narodne
glasbe (prenos iz Maribora) — 21.00 Sil-
ke iz Levstikovega življenja (Ob 70-
letnici pisateljeve smrti) — 21.30 L. M.
Skerjanc: Sonata za klavir v Es-duru
(Milda Horak-Cas) — Frank Martin:
Trio na irske narodne pesmi (Rusay-
trio) — 22.15 »Po svetu jaza« — 23.00
do 23.15 in 23.30 do 23.45 Oddaja za tu-
jino (prenos iz Beograda).

II. program

14.00 Od arije do arije — 15.00 Na-
poved časa, poročila in vremenska na-
poved — 15.10 Ljubljanska kronika in
obvestila — 15.25-15.50 Igra pihalna god-
ba Zagrebke vojne oblasti p. v. Vil-
ma Markoviča — 22.15-23.00 Orkester
Slovenske filharmonije pod taktirko
Sama Hubada — J. Matičič: Sulta za
godala — B. Sakad: Simfonija o mrtvem
vojaku

DROBNI OGLASI

REKTOR UNIVERZE V LJUBLJANI
razpisuje mesto za sekretarja Uni-
verze. Pogoji je fakultetna izobraz-
ba in večletna upravna praksa.
Prošnje s podrobnim življenjepisom
in s potrebnimi prilogi in je treba
vložiti na Rektoratu Univerze naj-
kasneje do 28. novembra t. l.
NARAVOSLOVNA FAKULTETA
v Ljubljani razpisuje mesto laboran-
ta v zoološkem inštitutu. Prošnje
sprejema tajništvo fakultete.
ZAMENJAVA STANOVANJA za Ma-
ribor in Ljubljano. Zamenjam sonč-
no, enosobno stanovanje velikosti
4 x 5 m s kuhinjo 4 x 5 m in dvema
kabineta, en kabineta ima poseben
vhod. Dohod v mesto je ugoden z
avtobusom ali vlakom. Ogled Bol-
garska 3 I. nadstropje. 3744
IZGUBIL SE JE PES TERRIER, ostru-
diak, belorjavo lisast. Ovrtnica rja-
voredča. Naslov v ogl. odd.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Premiera angleškega barvnega filma

Semenj želja

Tednik »Po vsem svetu«. Predstave
ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi:
Diana Dors. Ob 10 matineja kitajske-
ga filma »Cirkus«. Prodaja vstopnic
od 9.30 do 11 ter od 14. dalje. Za ma-
tinejo pa od 9 dalje

KINO »SLOGA«

Ameriški barvni film

Skrivnostno močvirje

Tednik »F. N. št. 45«. Predstave ob
15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi: Jean
Peters in Walter Brennan. Prodaja
vstopnic od 9.30 do 11 ter od 14 dalje

KINO »SISKA«

Ameriški film

»Maščevalci«

V glavni vlogi Douglas Fairbanks
M. Ruth, Warrick. Predstave ob
16, 18 in 20. ur. Prodaja vstopnic
od 14. ure dalje.

KINO »KOMUNA«: amer. barvni cine-
mascope film »Piknik«. Tednik: ja-
panski barvni cinemascope »Plesna
revija«, le pri zadnji predstavi.

Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glav-
ni vlogi: William Holden.

KINO »VIC«: ameriški barvni film
»Zlomljeno kopje«. Predstavi ob 15
in 17. Ob 17 in 19 pa film »Od carja
do Lenina«. Tednik.

KINO »SOCA«: Zaprt!
Prodaja vstopnic v vseh štirih kine-
matografih od 9.30 do 11 in od 14 dalje,
za matinejo v kino Union pa od 9 na-
prej.

MLADINSKI KINO LJUDSKA MILICA,
Kotnikova 8: madžarski film »Se ži-
vijte«. Predstavi vsak dan ob 10 in 15.
KINO »LITOSTROJ«: jap. barv. film
»Vrata pekla«. Brez tednika. Pred-
stavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic
uro pred pričetkom prve predstave.
Danes zadnji!

KINO »TRIGLAV«

Ameriški film

»Maščevalci«

Tednik. V glavni vlogi Douglas
Fairbanks, Ruth Warrick, Akim
Tamiroff. Predstave ob 16, 18 in 20.
ur. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

ČISTOČA V HIŠI S STALNO UPORABO

ISOL

ČISTILO ZA KOVINE IN STEKLO

VALJARNA BAKRA - SEVOJNO

TITOVO UZICE

obveščena cenjene kupce, da bo

SKLEPALA POGODBE za leto 1958

po naslednjem vrstnem redu:

od 20. novembra 1957 s trgovskimi podjetji na debelo

od 24. novembra 1957 z industrijo in ostalimi

Minimalna količina za dimenzijo je 1000 kg. Za manjše količine bomo uporab-
ljali ustrezna doplačila, kar bo odvisno od dogovorjene količine in pogojev za izdelavo.

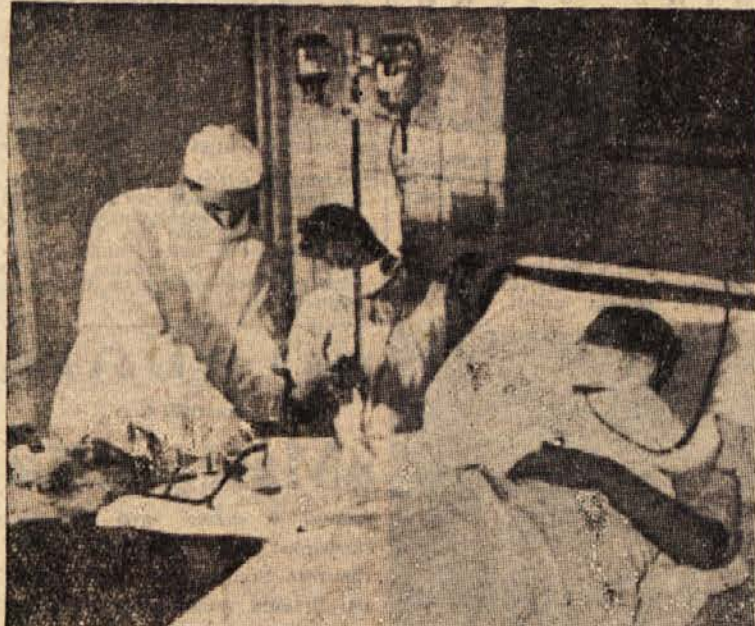
Prav tako obveščamo zainteresirane, da bodo trgovska podjetja, ki se ukvarjajo
samo s posli na debelo, prodajala naše izdelke po tovarniških cenah franco kraj
prebivališča trgovskega podjetja.

9588

UMETNA LEDVICA

V šestih urah zakroži bolnikova kri petnajstkrat skozi aparat

- Umetne ledvice uporabljajo v primerih, kadar zaradi bo-
- lezni naglo odpovedo naravni organi, se pravi takrat, kadar
- naravne ledvice prenehajo izločati strupene produkte, ki
- nastanejo pri presnavljanju živil. Če ne bi obnovili spo-
- sobnosti ledvic za izločanje teh toksičnih produktov, bi
- bil prizadetel organizem kaj kmalu v smrtni nevarnosti.

Zdravnik in pomočnica ob bolniku, ki mu umetna ledvica vrača zdravje

V takem primeru prevzamejo funkcije naravnih umetne ledvice, pomagajo pa tudi, če se v organizmu nabere preveč strupenih snovi, ki bi jih niti zdrave ledvice ne mogle izločiti iz človeškega organizma. S tem seveda nakazujejo umetne ledvice nove možnosti za zdravljenje naravnih.

Nenavadna določila

Nekaj ameriških pomembnosti: 14 dni zapora dobi v New Yorku žongler ali vrvohec, če nastopi brez posebnega dovoljenja. Ta predpis je v veljavi od leta 1800. — V Manvillu ne sme v mestnem parku nihče dajati živalim žganja in cigaret. — V mestecu Mobile plača 30 dolarjev globo, kdor ima pri hiši petelina. — V Detroitu aretirajo vsakogar, kdor zmerja ženo. — V Minesotti zaračunajo globo vsakomur, kdor striže ali brije prijatelja. Za to »privatno delo« je potrebno posebno dovoljenje.

Prvič so leta 1915 skušali izdelati aparat, ki bi nadomestil naravne ledvice, zdaj pa imajo ponekod po svetu tudi že majhne prenosne aparate. Med evropskimi deželami imajo doslej take umetne ledvice Švica, Avstrija, Nemčija, Švedska in Češkoslovaška. Za najboljše veljajo švedski aparati, izdelujejo pa jih tudi že Američani in Avstranci.

Kakšen je in kako deluje tak dializacijski aparat? Celoten postopek za dializacijo — čiščenje krvi — traja dve do tri ure. Vodo izpod pipe zmehčajo s posebno snovjo, nato pa jo spravijo v 700-litrski rezervoar, kjer ji dodajo kisika in ogljikovega dvokisa ter jo ohranjajo pri stalni temperaturi 38 stopinj Celzija. V skladu z analizo bolnikove krvi stopijo v tej vodi ustrezne doze raznih soli, seveda pa dajo vanjo več tistih snovi, ki jih v bolnikovi krvi primanjkuje.

Tako nastane dializacijska raztopina, ki v umetni ledvici odaja celofansko cevko. Strupene

snovi, ki so se nakopičile v bolnem organizmu, tečejo s krvjo vred skozi to celofansko cevko. Spotoma jih prevzame omenjena raztopina, v kri pa pridejo soli, ki jih organizem ne premore dovolj. V tem je pravzaprav bistvo dialize s pomočjo umetne ledvice. Vsaki dve uri je treba raztopino v umetni ledvici nadomestiti z novo iz rezervoarja.

Najpomembnejši sestavni del aparature je brezšivna celofanska cevka, ki jo dajejo v notranji del aparata; na obeh koncih se nad dializacijsko raztopino nadaljuje v polietilenskih ceveh. Da pride čimveč krvi v stik z dializacijsko raztopino, je okoli notranjega valja z raztopino še zunanji, med obema pa je približno dva milimetra prostora.

Iz bolnikove podlehiti teče kri v aparat, od koder se prečiščena vrača v nadlehtno žilo dovodnico na isti roki. Glede na stopnjo bolezni je aparat priključen 6 do 12 ur. Včasih na večer prekinjejo

Čez notranji valj, ki je v njem celofanska cevka, postavijo še zunanjšega z nekaj milimetrom večjim premerom

zdravljenje in, ga nadaljujejo naslednji dan. Izboljšanje se začne kazati nekako po štirih urah, v šestih urah pa steče skozi deset metrov dolgo cevko 43 do 57 litrov krvi, torej vsa bolnikova kri petnajstkrat. Zdravljenje z vsemi pripravami traja 26 do 30 ur, bolnikovo stanje in aparat pa je treba nenehno nadzorovati, ker lahko nastopijo nenadne komplikacije. Strežno osebje torej mora biti pripravljeno noč in dan. Delo je naporno, vendar vredno truda, ker bolnika reši težav in ga dobesedno vrne v življenje.

Sovjetski reaktivni avto

Sovjetski inženirji so izdelali reaktivni avto, ki je na prvi poskusni vožnji dosegel hitrost 125 milj na uro. Moskovski radio je poročal, da so ta avto izdelali v tovarni »Gorki« ob Volgi.

Aparat za merjenje slanine

Združenje nemških svinjerejev je ugotovilo, da je aparat sonar, s katerim merijo morske globine, mogoče uporabiti tudi za merjenje debeline slanine na živih prašičih. Strokovnjaki so aparat preizkusili na 130 svinjah in pravijo, da je postopek natančen in da poteka brez bolečin. Nadzvočni impulzi prodrejo skozi slanino in se odbijejo od kosti, posebna naprava, ki izmeri čas med odbojem zvoka od kosti in med vrnitvijo na površino kože, pa posreduje podatek o debelini slanine.

VRAČA ŽIVLJENJE

Satelit potrjuje Einsteina

- Do najbolj
- oddaljene zvezdne
- skupine je
- dve milijardi
- svetlobnih let

Od prihodnjega umetnega zemeljskega satelita si obetajo sovjetski znanstveniki odgovor na vprašanje, ali ljudje sploh smejo upati, da bodo kdaj poleteli k oddaljenim zvezdam v vesoljstvu. Ta satelit naj bi hkrati eksperimentalno preveril Einsteinovo relativnostno teorijo.

Verjetnost, da bo človek kdaj potoval izven sončnega sistema, bi mogla biti praktično omejena, saj je znano, da je najbližja zvezda izven sončnega sistema oddaljena od nas 4,5 svetlobnega leta, do najbolj oddaljene zvezdne skupine, kar so jih doslej izsledili zvezdoslovci z najmodernejšimi pripomočki, pa je celo dve milijardi svetlobnih let. Da je to zares daleč, bomo z lahkoto spoznali, samo če pomislimo, da znaša hitrost svetlobe 300.000 km na sekundo.

Po vsem tem bi menili, da je potovanje na zvezde izven našega sončnega sistema čista utopija, Einsteinova splošna relativnostna teorija pa kaže, da tisto fantastično ni nemogoče. Po tej

teoriji prostor ni neskončen, marveč »upognjen«. Einsteinove enačbe kažejo, da teče čas znatno počasneje za tistega, ki se giblje s hitrostjo svetlobe.

Zvezdoslovci so doslej že zbrali nekaj dokazov za Einsteinovo misel o »zavitem« prostoru. Ugotovili so namreč, da se svetloba, ki prihaja z daljnih zvezd, pred soncem upogne in gre mimo njega, prav kot je predvidel Einstein. Razen tega so spoznali, da se planeti pri gibanju po svojih poteh ravnaajo natanko v skladu z domnevmi, zajetimi v Einsteinovi teoriji.

Ne boji se kač

V Zajači živi Čedomir Vastijević, ki se ne boji strupenih kač. Nosi jih v žepih in jih kaže znancem, za zabavo pa si jih tudi polaga za vrat. Doma ima kačo, ki pogosto spi pod njegovim zgledjem. Možakar pravi, da so kače »plemenite živali«.

Vžigalniki so zaigrali

V Tokiu je izbruhnil požar v tovarni vžigalnikov. Ko so plameni obližnili oddelek, v katerem so proizvajali zelo drage namizne vžigalnike, je na pogorišču zazvenela glasba. Prav kot starinske ure in »žive lutke« so imeli tudi vžigalniki posebne naprave za intonacijo raznih pesmi. Med drugim so vžigalniki reproducirali tudi pesem »Ne maram, da svet zgore«.

Svicaarska policija bo morala razvozlati zelo zapleteno nalogo, za katero se nemara skriva roparski umor. Trgovca Peter Stadelmann iz Rohra se je na oglas v nekem listu, da nekdo prodaja skoraj nov avto, odpeljal s 4000 franki od doma, pa ga ni bilo več nazaj. Po daljšem času so našli njegovo aktovko s krvavimi madeži. Sklepajo, da je neznanec izvalil trgovca na samotni kraj v prepičanju, da je prinesel s seboj denar za avto, ter ga ubil in izropal. — Posnetek kaže trgovca Stadelmanna

Ljudje prihodnosti

Ze v antični Grčiji so razpravljali o graditvi prekopa čez Korintsko ožino, ki povezuje Peloponeški polotok z matično deželo, vendar so inženirji šele proti koncu prejšnjega stoletja (1893) uresničili načrt, ki si ga je — tako pravi izročilo — že pred 25 stoletji zamislil Periander iz Korinta, eden izmed sedmerih modrecev starodavne Grčije.

Takrat seveda niso mogli misliti na uresničenje načrta v celoti, korintskim ladjam pa so le odprli »pomorski« izhod proti vzhodu: zgradili so šest kilometrov dolgo cesto, po kateri so

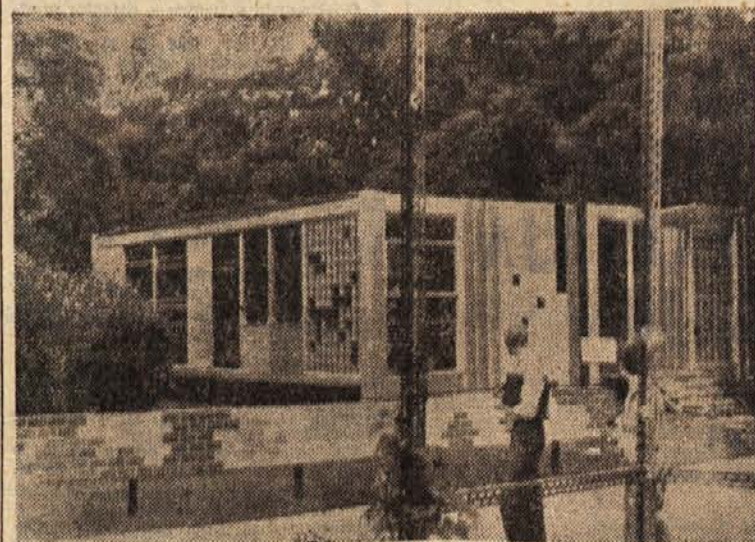
na posebnih vozilih spravljali ladje čez najožji del polotoka.

Nedavno so grški arheologi odkrili ostanke te prevozne poti, ki je še kar dobro ohranjena na krajih, kjer je ne sekata kasnejše

izkopani prekop in železniška proga. Odkopali so skoraj pol kilometra dolgo pot, strokovnjaki pa sodijo, da je bila zgrajena za časa Periandra, torej na meji med sedmim in šestim stoletjem pred našim štetjem. Cestišče je tlakovano s težkimi, pravokotnimi apnenčastimi kladami, ki so dolge 1,5 široke meter in nekaj nad štirideset centimetrov debele. Vzdolž vse poti sta 135 centimetrov vsakebaj vzporedna žleba. Po njej so se vrtela kolesa vozil, ki so prevažala ladje. Grški zgodovinarji menijo, da so davni prebivalci Grčije spravljali po tej poti ladje in tovor posebej.

Za sedaj še niso mogli ugotoviti, čemu je bila davnim grškim prebivalcem posebna naprava nekje sredi poti. Domnevajo, da so se tam srečavale ladje, ki so jih prevažali v različnih smereh. Kasneje so mislili na prekop še drugi grški vladarji, tako na primer Poliocertes, ki je opustil načrte, ker so ga učenjaki prepričali, da je morska gladina v Korintskem zalivu višja od one v Saronskem.

Rimski cesar Neron je bil še najbližje uresničenju zamisli o prekopu. Šest tisoč sužnjev, ki mu jih je bil iz Judeje poslal Vespazijan, je prekopalo dva kilometra dolgo plovno pot z ene in poldrugi kilometer z nasprotni strani. Leta 67 je Neron z zlato lopato vrgel prvo kepo zemlje, po štirih mesecih pa so dela ustavili. Neronovi inženirji so opravili pripravljala dela za bodoči prekop tako temeljito, da so ga gradbeni strokovnjaki osemnajst stoletij kasneje začrtali in tudi izkopali natančno po njihovi zamisli.

Na XI. triennalu v Milanu je italijansko podjetje »FEAL« postavilo paviljon iz najrazličnejših sestavnih delov, katerih posebnost je to, da ni potrebna nobena notranja dekoracija. V notranjščini je bil paviljon opremljen s pohištvom, pregrinjali in preprogami večinoma iz plastičnih mas. Razkošje in nekatere nenavadne oblike pohištva niso naletele na ugoden odmev pri občinstvu, posebno še, ker so cene težko dosegile. Sliko objavljamo predvsem zaradi zanimivega načina gradnje z različnimi elementi, ki jih pripravila gradbena industrija in ki lahko vplivajo na pocenitev gradnje.

Za dobro voljo

SHAW IN BALET

Bernard Shaw ni maral klasičnega baleta. Nekega večera je po predstavi takole svetovni ravnatelj londonske Opere Covent Garden:

»Le čemu silite baletke, da morajo kar naprej stati na prstih? Mar bi si poiskali večja dekleta!«

»Če boste ustrelili to nakazo pred seboj, Dupont, danes ne boste več spali doma...«

V SLABSI DEL

Ko se je nemški književnik Gottfried Keller pozno ponoči vračal domov, se mu je približal študent in se začel z njim pogovarjati.

»Čudno,« je rekel študent, »meni vino udari v glavo, vam pa samo v noge.«

»To ni prav nič čudno,« je odgovoril Keller, »vsakomur pač udari v slabši del telesa.«

NE MUDI SE MU

Leta 1928 se je avtomobilski mogotec Ford odpravil na počitnice z avtom neke druge znamke. Na poti so ga prestregli novinarji, ki so ga takoj obsuli z vprašanji, zakaj se ne vozi z avtom lastne proizvodnje.

»Glejte,« jim je pojasnil Ford, »zdaj sem na dopustu. Ker se mi ne mudi, se ne vozim s »Fordom«.

VAŽNO

NE ZAMUDITE PRILOŽNOSTI! — ZREBANJE BO DNE 15. MARCA 1958

VELIKE NAGRADNE

POGOJ: če boste takrat vsaj tri mesece naročeni na Ljudsko pravico

SE DANES SE NAROČITE NA »LJUDSKO PRAVICO«, DA BOSTE LAHKO DELEŽNI BOGATIH NAGRAD, KI SMO JIH PRIPRAVILI ZA NASE NAROČNIKE — MOTORNA KOLESKA — COLIBRI — IZDELEK TOVARNE — TOMOS — PRALNI STROJI — HIMO — HLADILNIKI — TOBIR — HIMO — MOŠKA IN ŽENSKA KOLESKA — ROG — IN DRUGO